

Het gezicht van Christus in al onze broeders zien

door Robert Perry

Uitgegeven door Mirades in Contact

herziene druk maart 2012

Colofon

Oorspronkelijke titel *Seeing the Face of Christ in all our Brothers* door Robert Perry, april 1992, uitgegeven door The Circle of Atonement, West Sedona, Arizona, Verenigde Staten.

Vertaling: Willem Glaudemans, Thilly Mercier en Gertje van Ramshorst

Layout: Hedwig Thielen

© Nederlandse vertaling 1998, Stichting Miracles in Contact

Tweede herziene druk maart 2012

Passages uit *A Course in Miracles / Een cursus in wonderen* worden geciteerd met toestemming van de Amerikaanse uitgever Foundation for Inner Peace, en de Nederlandse uitgever AnkhHermes (1999).

Voor meerdere exemplareri van dit boekje en informatie over activiteiten en boeken rond *Een cursus in wonderen* kunt u zich wenden tot:

Stichting MIC Een cursus in wonderen

Ecmstraat 14-b

3742 CA Baarn

035-8883073

info@miraclesincontact.nl

www.miraclesincontact.nl

Het gezicht van Christus in al onze broeders zien

door Robert Perry

Het streven om anderen meer en beter lief te hebben is in onze wereld één van de oudste, nobelste en meest verbreide zoektochten. Iedere religie onderwijst het. Iedereen hoopt de sleutel ervan te vinden.

Een cursus in wonderen is een spirituele leer die zegt dat werkelijke ego-loze liefde voor anderen ontstaat wanneer we het Goddelijke in hen gaan zien. De Tegenwoordigheid van God in anderen zien is een inspirerende gedachte, maar hoe doen we dat? Wanneer we naar andere mensen kijken, zien we kwetsbare lichamen, die kleingeestige gedachten en egoïstische beweegredenen tot uiting brengen. Hoe kun je God daarin zien?

Dit boekje probeert de lezer in contact te brengen met de prachtige visie die de Cursus op ons Goddelijke wezen heeft. Het legt uit hoe we een deel van God kunnen zijn, terwijl we nog steeds denken en handelen zoals we dat doen; hoe we spirituele wezens kunnen zijn, terwijl we nog steeds nietige denkgeesten lijken, opgesloten in beperkte lichamen. Het boekje geeft een handreiking om op zo'n manier over andere mensen te denken dat we een liefdevolle blik laten rusten op 'het gezicht van Christus' in hen, wat ze ook maar mogen denken, zeggen of doen.

Een greep uit de inhoud:

- Ware identiteit tegenover valse identiteit
- Een vraagteken zetten bij onze overtuiging dat we weten wie iemand is
- Een aanval is een roep om liefde
- Alleen liefdevolle gedachten en daden zien

INHOUD

Inhoud	4
Voorwoord	5
Inleiding	6
Het gezicht van Christus zien	
De dromer scheiden van de droom	9
Figuur 1 : Valse Identiteit / De Ware Identiteit.	
Valse identiteit - De ware identiteit - De dromer en de droom	
Het 'spirituele' perspectief - Je weet niet wie je bent - Je weet niet waar je bent	
Waar en wie je werkelijk bent - De dromer scheiden van de droom	
We weten niet wie iemand is. We moeten het vragen.	
Het juist interpreteren van de droom	24
De Heilige Geest als Interpretator.	
De roep om Liefde	28
Figuur 2 : Aanval (Geïnterpreteerd als zonde).	
Zonde - Het wezen van de denkkeest - De roep om liefde	
De vergissing - De aanval samengevat - Gehoor geven aan een roep om liefde	
De uiting van Liefde	38
De heilige in anderen zien - De Heilige Geest in anderen zien	
Het gezegende overblijfsel	
Samenvatting	45

VOORWOORD

Dit is het eerste boekje uit een serie. Elk boekje zal een afzonderlijk thema van de moderne spirituele leerweg, *Een cursus in wonderen* behandelen.

De boekjes zijn geschreven voor studenten van *Een cursus in wonderen* en enige bekendheid met de Cursus wordt bij de lezer verondersteld. Wie niet bekend is met de Cursus kan echter ook baat bij deze boekjes hebben.

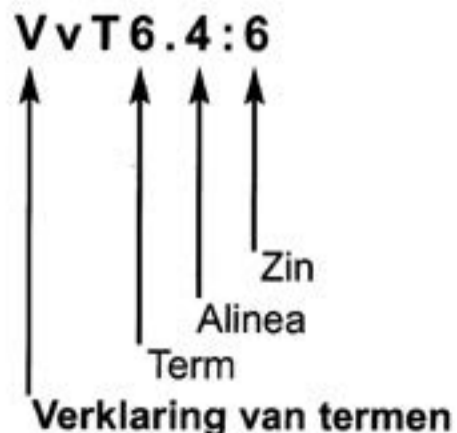
Robert Perry

De uitgever voegt hieraan toe:

Het Gezicht van Christus in al onze broeders zien werd vertaald en uitgegeven ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van de Stichting Miracles in Contact, april 1998. Het ligt in de bedoeling van de Stichting om in de toekomst meerdere boekjes over de Cursus uit te geven.

Stichting Miracles in Contact

De verwijzingen naar citaten uit *Een cursus in wonderen* zijn als volgt:

INLEIDING

Iedere spirituele weg heeft zijn eigen oefenvormen, zijn technieken om daarmee de schellen van onze ogen te laten vallen, zodat we kunnen zien. Een cursus in wonderen is een weg die van onze gewone menselijke relaties onze sadhana, onze spirituele oefening maakt. Volgens deze leer hebben we, telkens wanneer we iemand ontmoeten, een gouden gelegenheid om de zware dekens, die we over onze denkgeest hebben gelegd, af te werpen en een glimp op te vangen van de Christus, ons aloude, vergeten Zelf.

We hebben er werkelijk geen flauw idee van wie er naast ons staat. ‘Naast je staat iemand die jou de kelk der Verzoening aanbiedt, want de Heilige Geest is in hem’ (T19.IV-D.13:1). ‘Deze broeder die naast jou staat, lijkt nog steeds een vreemde’ (T19.IV-D.12:1). Hij lijkt zo alledaags, zo onopvallend, zo gewoontjes. Als we door al onze ideeën over wie hij is heen konden kijken, wat zouden we dan zien? Hieronder volgt een passage over het zien van een tafel, die even goed toegepast kan worden op het zien van andere mensen. Ik heb hem in die richting aangepast zodat hij nu luidt:

Je zou in feite alleen al door die [persoon] visie kunnen verwerven, als je al je eigen ideeën over [hem] terug zou nemen en volkomen onbevooroordeeld naar [hem] zou kijken. [Hij] heeft je iets te tonen: iets moois en zuivers en oneindig waardevols, vol geluk en hoop. (zie WdI.28.5:1-2)

Als we onze ogen werkelijk openen, wat zouden we dan zien? Wat heeft hij ons te laten zien? *Een cursus in wonderen* zegt, dat we iets zouden zien zo heilig en zo mooi, ‘dat jij je nauwelijks weerhouden kunt aan zijn voeten neer te knielen’ (WdI.161.9:3).

Kun jij je voorstellen hoe mooi zij die jij vergeeft er voor jou uit zullen zien? In geen enkele fantasie heb je ooit zoiets lieflijks waargenomen. Niets van wat je hier ziet, of je nu slaapt of wakker bent, benadert ook maar enigszins zulke lieflijkheid. En niets zul jij zo waarderen als dit, en zal jou zo dierbaar zijn. Niets wat jij je herinnert dat jouw hart van vreugde deed zingen, heeft jou ooit ook maar de fractie van het geluk gebracht dat dit zicht jou brengen zal. Want je zult de Zoon van God zien. Jij zult de schoonheid aanschouwen waar de Heilige Geest met liefde naar kijkt, en waar Hij de Vader voor dankt (T1 7.II.1:1-7).

Volgens de Cursus zijn andere mensen dus van onschatbare waarde voor ons. ‘Het is onmogelijk je broeders waarde te overschatten’ (T20.V.3:1). Zij zijn de vensters waardoorheen wij de eeuwigheid zien. Zij zijn de plaats waarin wij ons Zelf ontdekken. ‘*Uw heilige Zoon wordt me aangewezen, eerst in mijn broeder, dan in mijzelf*’ (WdII.357.1:2). Om een of andere reden zijn we in staat de Christus eerder in anderen dan echt in onszelf te zien: ‘naasteliefde is een manier iemand anders’ volmaaktheid waar te nemen, ook als je die niet in jezelf kunt zien’ (T2.V.9:4). Het idee dat we in feite een liefdevol, transcendent, goddelijk wezen zijn druist in

tegen alles wat we in deze wereld geloven en ervaren. We kunnen er op een intellectuele manier over nadenken en ons er zelfs voortdurend in bekwamen, zoals de Cursus ons aanspoort te doen. Maar het is zo ongelooflijk en zo radicaal, dat het werkelijk en ten volle aanvaarden daarvan te veel voor ons lijkt te zijn. Misschien moeten we het keer op keer op anderen uitproberen voor we het werkelijk voor onszelf kunnen aanvaarden.

Hoe ontsluiten we deze visie van de Christus dan in andere mensen? Het middel dat de Cursus ons hiervoor aanreikt is vergeving. Maar vergeving omvat vele facetten en vele relevante begrippen. Dit boekje gaat over één speciaal onderdeel van het vergevingsproces. Dit onderdeel zou *'het wezen van anderen goed begrijpen'* genoemd kunnen worden. Het hoogtepunt van vergeving is een ander als een zuivere en heilige Zoon van God te zien. Maar zijn mensen dat echt, of houden we onszelf voor de gek wanneer we denken dat ze dat zijn? Hoe kunnen mensen goddelijke wezens zijn, wanneer we in aanmerking nemen wat we van hen zien? Hoe kunnen ze oneindige geest zijn, in het licht van de beperkte schepselen die ze nu schijnen te zijn? Hoe kunnen ze onschuldig zijn, gezien de gemene dingen die ze doen? Dit boekje zal proberen deze vragen te beantwoorden en de verheven visie van de Cursus op onszelf en anderen te schetsen.

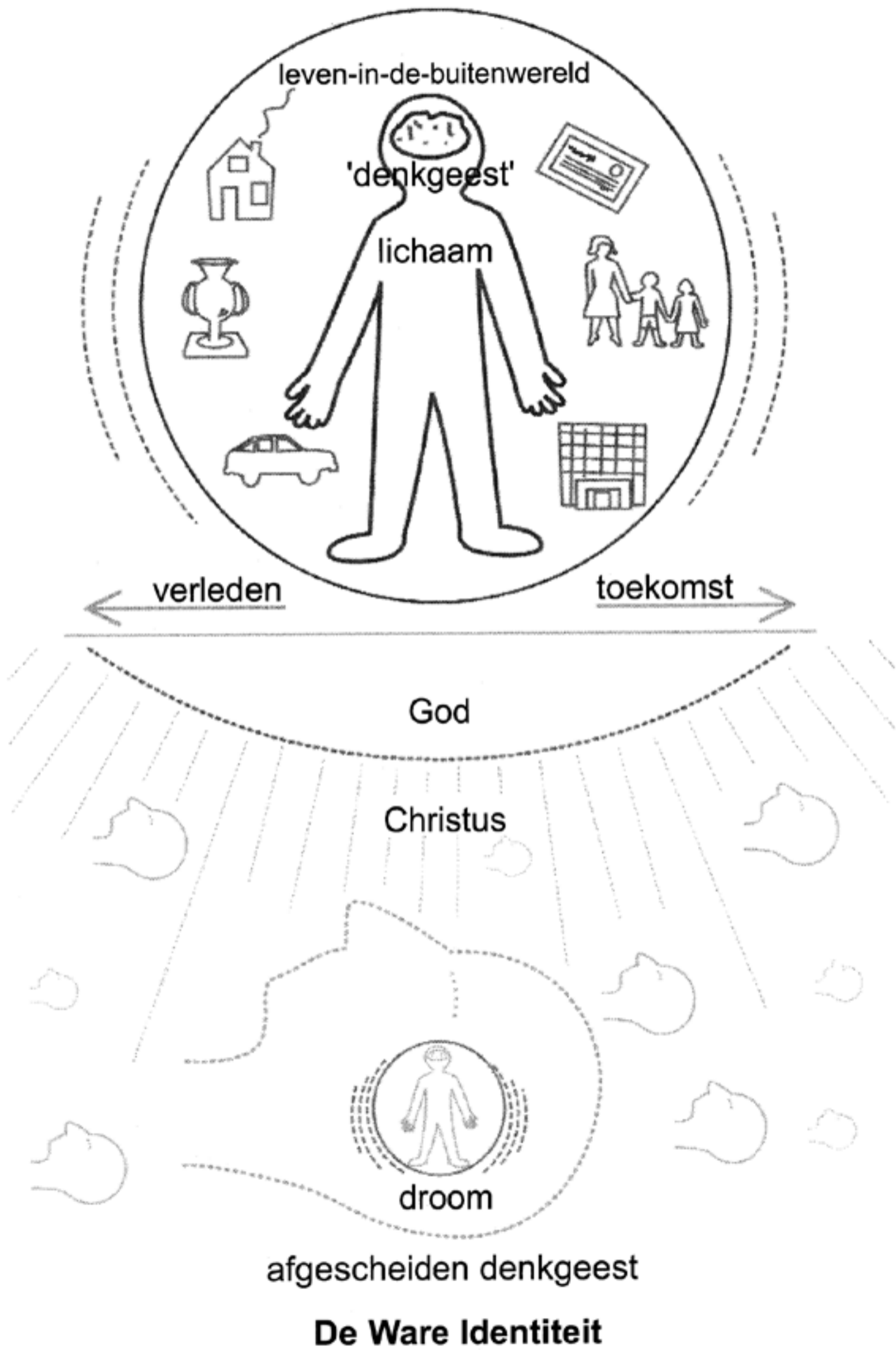
Het gezicht van Christus zien

Voordat we echter beginnen is het noodzakelijk dat we de betekenis van de uitdrukking 'het gezicht van Christus zien' kort bespreken. Wat betekent het om het gezicht van Christus te zien? Om te beginnen is *Christus* een woord dat de Cursus gebruikt om te verwijzen naar onze collectieve spirituele Identiteit. Terwijl er in zekere zin vele Zonen van God zijn, is er maar één Christus. 'Want Christus is het Zelf dat het Zoonschap deelt' (T15.V.10:10). Hij is het Zelf dat Zijn thuis nooit verlaten heeft, het Zelf waarin wij en al wat leeft verbonden is. Achter de miljarden ogen van de wereldbevolking is er dus louter één Zelf, de Christus. 'Hij is het Zelf dat wij delen, dat ons met elkaar verenigt, en tevens met God' (WdII.6.1:2).

Hoewel de Christus zeer werkelijk is, is het feitelijk onmogelijk Hem te zien, want de Christus gaat waarneming volledig te boven. Wanneer we waarnemen staan we los van wat we zien en kunnen het niet anders dan steeds door de lens van de interpretatie bekijken. Dit maakt waarneming naar haar aard wisselvallig, subjectief en onzeker. De Christus kan alleen gekend worden in rechtstreekse, spontane ervaring, waarin subject en object tot een eenheid versmelten, een eenheid die niets buiten zichzelf ervaart, maar die alleen maar ervaring is.

Om die reden omschrijft de Cursus ons doel als het zien van het gezicht van Christus. Het woord 'gezicht' duidt op waarneming, een buitenkant, een symbool of een voorstelling. Wij zien dit gezicht niet met onze fysieke ogen, en evenmin is het een visueel beeld dat je van binnen, in je verbeelding ziet. Het is een naar binnen gerichte intuïtie, een innerlijk gevoel van heiligheid. Het is het directe bewustzijn in de denkgeest van het ware wezen van een ander. Het gezicht van Christus in een ander zien, is dus in die persoon de op waarneming gebaseerde aardse weerspiegeling zien, het 'gezicht', van een eeuwig Wezen dat boven alle vormen en symbolen verheven is, een Wezen dat heel de mensheid en al wat leeft in alle domeinen van tijd en ruimte omvat.

Figuur 1
Valse Identiteit

DE DROMER SCHEIDEN VAN DE DROOM

Laten we de volgende vraag eens nader onderzoeken: ‘Wat is het ware wezen van andere mensen?’ Ook al hebben de meesten van ons geen rechtstreeks inzicht in deze vraag, toch is ons leven gebaseerd op de veronderstelling dat we het antwoord kennen. Het lijkt ons nogal duidelijk wat mensen zijn. Laten we daarom eerst eens onze dagelijkse veronderstellingen over het wezen van anderen verkennen.

Valse identiteit

Mensen, onszelf inbegrepen, lijken een veelomvattende, complexe constructie met veel facetten te zijn. Voor het doel van onze bespreking kunnen we dit ingewikkelde geheel verdelen in drie belangrijke gebieden: lichaam, denkgeest en leven-in-de-buitenwereld, die weergegeven zijn in de bovenste helft van figuur 1.

Het lichaam maakt natuurlijk een belangrijk deel uit van iemands identiteit. Elk van zijn vele elementen en onderdelen vormen een of ander aspect van wie die persoon is: hoe hij er uitziet, hoe hij zich kleedt, hoe gezond hij is, hoe jong, hoe sterk, hoe snel, lenig, gebruind, kort, lang, dun, dik, enz. Ieder deel is bijna een wereld op zichzelf. Iemands neus kan een groot mankement zijn in een verder mooi gezicht, terwijl iemands benen een voor de rest onopvallend lichaam ten dele goed kunnen maken. En wanneer je een lichaamsdeel verliest - een vinger, een arm, een been, een borst, een long - heb je het gevoel of je een deel van jezelf hebt verloren.

In dat lichaam bevindt zich een soort bewustzijn, een denkgeest, een ‘spook in de machine’. Deze denkgeest heeft zijn eigen assortiment delen en eigenschappen. Hij heeft een persoonlijkheid die onderhoudend kan zijn, of verlegen, grootmoedig, sloom, bedachtzaam, gierig, sociaal, gevoelig, harteloos, idealistisch, enz., noem maar op. Hij heeft zijn deugden en gebreken. Hij heeft zijn neuroses en zijn gezonde kanten. Hij heeft zijn oppervlakkigheden en zijn dieptes. Zijn intellect heeft zekere bekwaamheden, op het gebied van intelligentie en geheugen. Zijn wil kan sterk en consequent zijn, of zwak en wispelturig. En hij zal emotionele eigenschappen hebben, sterke of zwakke emoties, stabiele of labiele.

Dit samenstel van lichaam en denkgeest leeft in een fysieke wereld en zijn relatie met die wereld is ook een deel van zijn identiteit. Wat hij in deze wereld doet is een wezenlijk onderdeel van wie hij is. Wat hij tot stand brengt, zijn goede daden en zelfbeheersing, zijn deel van wie hij is, alsook wat hij niet tot stand brengt, zijn nalatigheid en misdadigheid, en zijn ongeïnteresseerdheid. Aan de andere kant vormt wat de wereld hem aandoet, ook al ligt dat buiten zijn controle, eveneens een belangrijk deel van wie hij is: hoe hij wordt behandeld door mensen, door familie, vrienden, collega’s en instellingen; hoe het lot of natuurrampen hem treffen.

Wat de lichaam-denkgheest *doet* en *wat hem aangedaan wordt*, scheppen samen iemands leven zoals dat in de buitenwereld wordt gezien: zijn huis, bezittingen, familie, vrienden en

beroep zijn allemaal belangrijk om uit te drukken wie hij ‘werkelijk’ is. Zonder dit alles wordt iemand als niet veel zaaks beschouwd. Maar met een indrukwekkende verzameling hiervan is hij één van de meest bewonderde mensen die er op aarde rondlopen.

Deze drie gebieden - lichaam, denkgeest en leven-in-de-buitenwereld - vormen een enorm uitgebreide reeks dingen. Maar er is meer. Want dit hele samenstel van dingen strekt zich uit in het verleden en in de toekomst. Zelfs al is het verleden voorbij, het maakt nog steeds deel uit van iemands identiteit. Zijn voorbije roem geeft hem nog steeds glans en zijn vroegere zonden blijven hem aankleven. En ook al heeft de toekomst nog niet plaatsgevonden, wat we daarvan menen te kunnen voorspellen, figureert al in onze beoordeling van de identiteit van die persoon. Als hij zijn hele leven straatarm is geweest, maar we weten dat hij binnen zes maanden een enorme erfenis zal ontvangen, dan heeft dat invloed op ons beeld van wie hij is.

Het punt is dat elk stukje informatie binnen dit algemene beeld gezien wordt als een deel van de identiteit van die persoon, en daarom invloed heeft op hoe we die persoon zien. Ieder stukje informatie komt als positief of negatief over, of ergens daartussenin. Haar huis, haar kat, de schoenen die ze aanheeft, wat ze deed toen ze vijf was, haar heupen, de opmerking die ze zojuist maakte, dat alles doet haar in onze ogen in aanzien stijgen, of halen haar naar beneden. En omdat het algehele samenstel van de identiteit van een persoon voortdurend verandert en omdat we er steeds nieuwe dingen over te weten komen, is ons beeld van een persoon altijd een woelige zee, die rijst en daalt, hier naar boven, daar naar beneden.

De ware identiteit

Wat hierboven staat is een poging te beschrijven wat zo algemeen aanvaard is, zo onaanvechtbaar, dat het bij de meesten van ons nooit serieus is opgekomen dat de waarheid wel eens iets anders zou kunnen zijn. Toegegeven, we vragen ons dikwijls af of we dit samenstel van lichaam-denkgeest-buitenwereld van een persoon al dan niet juist hebben ingeschat, maar zelfs die vraag gaat nog altijd van de veronderstelling uit dat die persoon dat samenstel is, met alles erop en eraan. Maar, zegt de Cursus, niets is minder waar. Niets in deze lijst van eigenschappen heeft *iets* te maken met wat anderen of wijzelf werkelijk zijn.

Wat zijn we dan wel? Wat zijn we, achter de identiteit waarvan we ons bewust zijn, onder al de gedachten, gevoelens en gemoedstoestanden waaraan we zijn gewend? Een Zen koan vraagt hoe ons gezicht eruit zag voor we werden geboren. Hoe ziet ons oorspronkelijk gezicht er uit? Spirituele leraren en leringen van over de hele wereld hebben verkondigd dat diep begraven binnen het raamwerk van deze aardse lichaam-denkgeest zich een goddelijke straal bevindt, een vonk van God Zelf. De Cursus en vele leringen gaan zelfs verder. Zij zeggen, dat deze goddelijkheid niet een vonk is die ergens binnenin de rest van onze identiteit zit. Ze is onze identiteit. Ze is wie wij in werkelijkheid zijn.

Ik ben Gods Zoon, compleet, genezen en heel, stralend in de weerspiegeling van Zijn Liefde. In mij is Zijn schepping geheiligd en van eeuwig leven verzekerd. In mij is de liefde vervolmaakt, angst onmogelijk en vreugde gegrondvest zonder tegendeel. Ik ben de

heilige woning van God Zelf. Ik ben de Hemel waar Zijn liefde huist. Ik ben Zijn heilige Zondeloosheid zelf, want in mijn zuiverheid woont de Zijne (WdII.14.1:1-6).

Wij zijn de Christus, 'de volmaakte Zoon van God, Zijn enige schepping en Zijn gelukzaligheid, voor eeuwig zoals Hij en één met Hem' (VvT5.3:1). De Christus is niet uitsluitend beperkt tot Jezus, maar is, zoals gezegd, het ene Zelf dat alle Zonen van God met elkaar delen.

Christus overstijgt deze wereld volkomen. Hij overstijgt de tijd, wat betekent dat Hij eeuwig is, onveranderbaar, zonder verleden en zonder toekomst. Hij overstijgt ruimte, wat betekent dat Hij oneindig en ondeelbaar is, zonder grenzen of onderscheid. Hij is volmaakt, zonder enige tekortkoming, leegte of ongebruikte mogelijkheden. In Hem bestaat geen oorlog, is niets in conflict met iets anders, is er niets buiten Hem dat Hem aan kan vallen, en niets binnen Hem dan naadloze samenhang. Hij is zonder differentiatie, gradatie, fragmentatie, verscheidenheid of tegenstelling. Hij is alleen liefde waardig, want Hij is liefde. Hij heeft zich nooit iets anders voorgesteld dan volmaakte heiligheid, onberispelijke onschuld en grenzeloze vrijgevigheid. Hij heeft nooit het voorbijgaan van tijd of de begrenzing van vorm gekend. 'En dat,' zo zeggen de Upanishads, 'DAT ZIJT GIJ.'

Mijn Zelf is heilig, verheven boven alle gedachten aan heiligheid die ik me nu indenken kan. Zijn schitterende en volmaakte zuiverheid is veel stralender dan elk licht dat ik ooit heb gezien. Zijn liefde is onbegrensd, met een intensiteit die alles in de rust van een kalme zekerheid in zich besloten houdt. Zijn kracht komt niet voort uit de verzen-gende impulsen die de wereld bewegen, maar uit de grenzeloze Liefde van God Zelf (WdII.252.1: 1-4).

Onlangs kwam ik, in het boek *Kundalini: De evolutionaire energie van de mens*, een verslag tegen van een ervaring die een man, Gopi Krishna genaamd, met zijn ware Zelf had:

Het licht werd steeds helderder, het geraas almaar luider, ik onderging een schommelend gevoel en toen voelde ik me uit mijn lichaam glijden, totaal omhuld door een krans van licht... Ik voelde het punt van bewustzijn dat ikzelf was wijder worden, omgeven door golven van licht... Ik was nu één en al bewustzijn, zonder enige omtrek, zonder enig idee van lichamelijke aankleefsels, zonder enig zintuigelijk gevoel of sensatie, ondergedompeld in een zee van licht... Ik was mezelf niet meer, of om preciezer te zijn, ik was niet meer zoals ik mezelf kende: een klein punt van gewaarzijn opgesloten in een lichaam; maar in plaats daarvan was er een onmetelijke cirkel van bewustzijn ... badend in licht, in een niet te omschrijven staat van verhevenheid en gelukzaligheid.

Wat dit betekent is dat het hele samenstel van onze wereldse identiteit helemaal niets te maken heeft met wie wij zijn. Ons werkelijke Zelf staat los van alles wat onze aardse persoonlijkheid uitmaakt, en is erboven verheven. Het heeft geen lichaam, geen afgescheiden denkgeest, noch een leven-in-de-buitenwereld. Het verandert niet, het kan niet zondigen,

heeft geen gebreken, kan niet verbeterd worden en heeft geen genezing nodig. Les 161 van het Werkboek bevat een prachtige oefening, speciaal ontworpen om ons te helpen herinneren dat niets wat we van iemand anders zien, is wat die persoon werkelijk is.

Kies één broeder uit, als symbool voor alle anderen, en vraag hem om verlossing. Zie hem eerst zo duidelijk als je kunt, in dezelfde vorm als die je gewend bent. Zie zijn gezicht, zijn handen en voeten, zijn kleding. Kijk hoe hij glimlacht, en zie de vertrouwde gebaren die hij zo regelmatig maakt. Denk dan hieraan: wat je nu ziet, verbergt voor jou de aanblik van iemand die jou al je zonden kan vergeven, wiens heilige handen de spijkers kunnen verwijderen die de jouwe doorboren, en die de doornenkroon kan wegnemen die jij op je bloedende hoofd hebt geplaatst. Vraag hem het volgende, zodat hij je kan bevrijden:

Geef me jouw zegen, heilige Zoon van God. Ik wil je met de ogen van Christus aanschouwen, en mijn volmaakte zondeloosheid in jou zien.

En Hij op Wie jij een beroep doet, zal antwoorden. Want Hij zal de Stem namens God in jou horen, en antwoorden in jouw stem. Aanschouw hem nu, die jij als louter vlees en beenderen hebt gezien, en besef dat Christus tot jou is gekomen (WdI.161.11:1-8;12:1-3).

De dromer en de droom

Op dit punt rijst een kernvraag. Wat is de relatie tussen wat je lijkt te zijn en wat je werkelijk bent? We hebben al gezegd dat jij de Christus bent, een eeuwige, onbegrensde Denkgeest in de Hemel. Maar hoe rijmen we dat met de persoon die je nu bent? Je lijkt zeker niet oneindig en perfect. En je lijkt ook beslist niet in de Hemel te zijn. Het ziet er eerder naar uit dat jij begrensd bent, gebreken vertoont, stevig binnen een fysiek lichaam bent geplaatst en dringend behoefte aan verlossing hebt. Dus, wie is deze ‘jij’ waar we het over hebben; niet de ultieme jij, maar de alledaagse jij, degene die je nu bent? Het is van doorslaggevend belang hoe we deze vraag beantwoorden. Gaan we te ver in de aardse richting, dan tasten we de stelling van de Cursus aan dat jij de heilige Zoon van God bent. Gaan we te ver in de hemelse richting, dan tasten we je alledaagse beleving aan en maken de aanspraak op goddelijkheid hol en irrelevant.

Laten we ons echter eerst vertrouwd maken met het gebruikelijke antwoord, voor dat we proberen er achter te komen wat het antwoord van de Cursus is. We hebben al onderzocht wat de normale veronderstellingen zijn over wie jij bent: je bent het wezen dat wordt gedefinieerd door alle dingen in je en om je heen: je lichaam, je gedachten, gevoelens en gedrag, je bezittingen, je verworvenheden en relaties, alsook je verleden en je toekomst.

Daarenboven moeten we ons ook nog afvragen waar je bent. Overeenkomstig de traditionele veronderstelling bevind jij je overduidelijk op de planeet aarde, zetelend binnen een specifiek lichaam en hoofdzakelijk gesitueerd in het *hoofd* van dat lichaam. Ikzelf heb de indruk dat er in mijn hoofd een holte is die gevuld is met een bepaald soort spookachtig,

etherachtig, geëlektrificeerd spul en dit spul is mijn zelf, mijn denkgeest. Ik denk dat ik nogal geschokt zou zijn als ze mijn hoofd openmaakten en ontdekten dat het volgepropt was met hersens. Er is daarin geen ruimte voor hersenen; dat is de plek waar ik ben!

Het 'spirituele' perspectief

Dit gevoel, dat ik het wezen ben dat in dit lichaam leeft en dat deze bepaalde kenmerken heeft, is heel moeilijk aan het wankelen te brengen. Zelfs wanneer je spirituele overtuigingen verwerft, - en zelfs wanneer je een toegewijde student van *Een cursus in wonderen* wordt - verandert deze indruk van waar je bent en wie je bent meestal niet erg veel. Wanneer jou eenmaal verteld wordt dat je *werkelijk* een hoger Zelf of een oneindig spiritueel Wezen bent, voegt je denkgeest dit eenvoudig in het beeld dat hij al heeft: 'Ja, nu ben ik die persoon met gebreken die in dit lichaam leeft, maar ik heb ook dit hogere Zelf, zie je. En op zekere dag zal ik me er weer mee verenigen.' Dit idee kan, volgens mij de volgende vormen aannemen:

1. *Mijn ware Zelf is een verborgen deel van wie ik nu ben.* Het houdt zich op ergens in de diepte van mijn huidige identiteit, diep erin begraven, zoals de herinnering aan mijn eerste verjaardag. En aangezien ik in mijn lichaam ben, moet Het daar ook zijn.

2. *Wie ik nu ben is een uitspruitsel, een aanhangsel van mijn ware Zelf.* Als wie ik werkelijk ben een hoger Zelf is, dan kan het ding wat ik nu ben misschien een tijdelijk soort uitspruitsel daarvan zijn, een soort onderwezen, dat zich geprojecteerd heeft in ruimte en tijd, in dit lichaam leeft en al deze gebreken en beperkingen heeft.

3. *Wie ik nu ben is een ego, een illusie, die mijn ware Zelf verbergt.* Ik ben dit miserabele, egoïstische wezen dat in dit onbeduidende lichaam leeft. Maar gelukkig, als ego ben ik een illusie. Ik ben niet werkelijk. En op een goede dag zal deze illusie verdwijnen en daarvoor in de plaats zal ik wakker worden als wie ik werkelijk ben, de heilige Zoon van God.

Deze benaderingen moeten alle drie wel wat onbetrouwbaar klinken, want ze laten ons huidige identiteitsgevoel min of meer onaangeroerd, terwijl ze onze hogere identiteit tot een soort ver verwijderde werkelijkheid maken, die we wellicht ooit nog eens bereiken. Ze zeggen alle drie: '*Dit ben ik nu* (een persoon met de volgende kenmerken en karaktertrekken die in dit lichaam leeft), maar in wezen ben ik iets anders, wat ik ooit nog eens hoop te worden.' Er is hier iets niet in de haak, want alle drie de gezichtspunten veronderstellen dat wie ik nu ben een objectief vaststelbaar, duidelijk zichtbaar feit is. Maar dat is nu juist de grootste illusie, nietwaar? Weet ik werkelijk wel wie ik ben en waar ik ben?

Je weet niet wie jij bent

Ik ga ervan uit dat ik weet wie ik ben gebaseerd op de zeer 'solide' bewijzen van mijn gedachten, gedrag, lichaam, omstandigheden, enz. Maar we weten ook dat deze dingen bedrieglijk kunnen zijn. Laatst keek ik naar een programma over het begin van het heelal, toen mijn

vrouw de kamer in kwam. Het hele scherm werd gevuld door het gezicht van een man met een slopende ziekte. Zijn hoofd hing slap naar één kant. Zijn ogen waren levenloos. Zijn woorden waren niet meer dan een zacht gekreun, zo onduidelijk en onsamenhangend dat ze ondertiteld moesten worden. Mijn vrouw zei: 'Waarom hebben ze *hem* in dit programma gehaald?' Ik zei: 'Omdat hij als 's werelds grootste levende natuurkundige wordt beschouwd.'

We weten dat ons lichaam en ons gedrag een verkeerde indruk kunnen wekken. Maar er is een dieper liggend probleem: noch mijn lichaam, noch mijn gedrag, noch mijn gedachten of gevoelens zijn in feite wat ik ben. Toegegeven, ik ben degene die mijn gedachten denkt, maar wie is de denker? Ik ervaar mijn gedachten heel direct, maar ervaar ik ook degene die denkt? Evenzo, ik ben degene die voelt: ik ervaar emoties en sensaties heel persoonlijk. Maar wie is toch die ik die voelt? Ik ben degene die keuzes maakt en mijn lichaam stuurt zodat het bepaalde handelingen uitvoert. Maar wie is degene die kiest, en wie degene die uitvoert? Wie ben ik achter mijn gedachten, gevoelens en keuzes? Wie is de 'ik' die denkt, ervaart, voelt, kiest en handelt?

Zolang je in het domein van de waarneming verkeert, is dit iets wat je niet kunt weten. Want binnen de waarneming ben jij, het onderwerp, altijd gescheiden van het voorwerp dat je ziet (waaronder ook innerlijke 'voorwerpen' zoals gedachten). Het gevolg hiervan is dat je nooit jezelf kunt zien, want jij bent degene die de handeling van het zien verricht en niet datgene wat gezien wordt. Jezelf proberen te zien is hetzelfde als proberen je eigen ogen te zien zonder spiegel. Ik houd van deze analogie, omdat het echt onmogelijk is zonder spiegel je ogen te zien. Probeer het maar eens. Je oog is datgene wat ziet. Hoe kan het dan zichzelf zien? Het is hetzelfde als het topje van je vinger dat zichzelf probeert aan te raken. Of als een slaghout dat zichzelf probeert te slaan in plaats van de bal. Daarom kunnen wij alleen in het domein van de kennis, of de Hemel, waar subject en object in elkaar versmelten, onszelf rechtstreeks kennen en kunnen we degene ervaren die ervaart en die we zijn.

De ironie hiervan is dat *ik* in het duister tast over wie *ik* ben. Ik ben mezelf, maar ik heb mezelf nog nooit gezien. Ik zou van alles kunnen zijn. *Ik* zou van alles kunnen zijn.

Je weet niet waar je bent

We weten dus niet wie we zijn. En weten we eigenlijk wel waar we zijn? Ik las eens een verhaal, dat ons prachtig helpt om ons gevoel van plaats te onderzoeken. Het was in een boek over filosofie, getiteld *The Mind's I*. In dit verhaal werd een man door een regeringsinstantie gevraagd een opdracht te vervullen. De opdracht was, geloof ik, het ontmantelen van enig Russisch nucleair wapentuig dat diep onder de grond zat. Deze wapens functioneerden echter niet goed en er lekte straling uit die alle weefsels van het lichaam van de man zouden aantasten. Gelukkig kon hij beschermende kleding aantrekken, die al zijn lichaamsweefsels zou beschermen; alles, dat wil zeggen, behalve zijn hersenen. Er bestond geen manier om te verhinderen dat de straling zijn hersenen zou vernietigen.

Daarom stelden ze hem voor dat ze zijn hersenen zouden weghalen en zijn lichaam onder de grond laten zakken om de nucleaire wapens onschadelijk te maken. Hij stemt daarmee in en ondergaat een operatie waarbij zijn hersenen worden weggenomen. Alle plaatsen op

zijn hersenen die waren verbonden met andere delen van zijn lichaam werden voorzien van minuscule elektronische zendertjes en ontvangertjes. En de corresponderende plaatsen aan de binnenkant van zijn schedel werden op dezelfde manier uitgerust. Met andere woorden, zijn lichaam en zijn hersenen zouden in staat zijn als voorheen te communiceren, zodat hij zijn lichaam kon bewegen zoals hij wilde en zintuiglijke informatie kon opvangen.

Na de operatie wordt zijn lichaam naar een tafel geleid waarop een pot staat met zijn hersenen erin. De vraag is: waar ervaart hij dat hij is? In zijn hersenen, in zijn lichaam of ergens anders? Raad maar eens.

Het antwoord is: in *zijn lichaam*, in feite in zijn hoofd. Zijn gevoel van waar hij is, blijft onveranderd. Zijn intellectuele overtuiging is dat hij zich in zijn hersenen bevindt. Maar het verwarrende, letterlijk desoriënterende, feit is dat zijn hersenen daar op tafel staan en hij ervaart dat hij ernaar kijkt, net zoals hij naar al het andere kijkt: alsof het *buiten* hem is en alsof hij achter zijn ogen zit, in zijn schedel, binnenin zijn lichaam. En wanneer zijn lichaam onder de grond gaat en zijn hersenen misschien wel duizenden kilometers ver weg in het laboratorium blijven, heeft hij uiteraard nog steeds de sensatie dat hij zich in zijn lichaam bevindt.

Dit scenario brengt aan het licht dat het gevoel dat we in ons lichaam geplaatst zijn niets te maken heeft met de feitelijke plaats waar we ons bevinden. Waarom hebben we het gevoel dat we ons in ons lichaam bevinden? Omdat dit het is waaraan we vastzitten; onze denkkeest kan de spieren ervan bewegen en onze denkkeest kan voelen wat ermee gebeurt. Het is in feite zo dat *alles* waaraan we op deze manier zouden vastzitten ons het gevoel zou geven dat we ons erin bevonden. Als je denkkeest vastzat aan een hamburger, zodat je de broodjes een beetje kon bewegen en met de sla kon wapperen, en je een martelende pijn zou voelen wanneer iemand er een hap van nam, dan zou jij het gevoel hebben dat je in die hamburger leefde.

Dit verklaart ook waarom we het gevoel hebben dat we ons in het hoofd van ons lichaam bevinden. Ik denk dat dit komt omdat onze ogen en oren daar zitten, niet omdat onze hersenen daar zitten. Het belangrijkste middel dat ons uitzicht geeft op de wereld zijn onze ogen. De volgende in belangrijkheid zijn onze oren. Het is dus niet verwonderlijk dat we het gevoel hebben dat we ons *achter onze twee ogen* en *tussen onze twee oren* bevinden. Ik durf erom te wedden dat als het chirurgisch mogelijk was iemands ogen en oren aan zijn rechterknie te bevestigen, hij het gevoel zou hebben dat hij in die knie zat!

Waar en wie je werkelijk bent

Wat is dan het antwoord op onze vraag? Wie ben ik nu? Waar ben ik nu? Wie is dan de ik, die denkt, voelt, kiest? Wie is de 'jij', tot wie de Cursus zich richt, degene die pijn voelt en verlossing nodig heeft? Om deze vraag te beantwoorden is het nodig dat we drie 'entiteiten' bespreken (de relatie hiertussen is samengevat in de onderste helft van figuur 1).

1. De Christus. Volgens de Cursus is onze ware Identiteit, ons ware Zelf de Christus, het ene Zelf dat alles wat leeft gemeen heeft. Hij leeft in de Hemel, buiten ruimte en tijd. Hij is een oneindige, eeuwige, vormloze Denkkeest, die nooit in slaap is gevallen en daarom ook niet

hoeft te ontwaken.

2. De jij. Nu komen we tot het antwoord op onze vraag, waar in de rest van deze paragraaf over uitgeweid zal worden. Jij, de huidige, alledaagse jij - die ervaart, kiest, waarneemt - bent een zuiver, zondeloos en volmaakt *deel* van de Christus. Op dit moment ben je in de Hemel, waar je bent geschapen en waar je voor altijd bent.

3. Het ego. Het ego is jouw *overtuiging* dat je iets afgescheidens bent, 'de overtuiging van de denkkeest dat hij volledig op zichzelf staat' (T4.II.8:4). Het ego is dus slechts een denkbeeld in je denkkeest. Het is niet 'een losstaand ding dat zelfstandig opereert' (T4.VI.1:3). Het 'is niet meer dan een deel van wat jij over jezelf gelooft' (T4.VI.1:6). Het is geen wezen. Het is geen denkkeest (er is geen 'ego-denkkeest'). *Het is niet jij.*

De Cursus stelt dan ook dat jij, de jij die momenteel waarneemt en ervaart, een deel van de Christus bent, waarbij je zowel Zijn *wezen* (wie jij bent) als Zijn '*plaats*' (waar jij bent) met Hem deelt. En aangezien er in de Hemel 'geen verschil is tussen het deel en het geheel' (TS. VIII.1:15), ben jij (nr.2) in feite identiek aan de Christus (nr.1). De huidige jij is de ultieme jij.

Maar je ervaring hier is volslagen het tegendeel. Jij (nr.2) lijkt totaal tegengesteld aan de Christus (nr. 1), en in plaats daarvan lijkt je identiek aan het ego (nr.3). Jij lijkt precies te zijn wat het ego beweert: een afgescheiden wezen dat in een lichaam huist. Maar niets is minder waar. Het idee dat jij (nr.2) het ego (nr.3) bent is het hoofdprobleem, de grote illusie, de opperste leugen. Dit brengt het interessante punt naar voren, dat wanneer jij in je huidige omstandigheden 'ik' zegt, je eigenlijk je ego bedoelt en helemaal niet jezelf. Jij bent nr.2 en beweert dat je nr.3 bent, terwijl je nr.2 blijft, wat het tegenovergestelde is van nr.3 en in werkelijkheid nr.1 is (als je dit vat, win je de eerste prijs!). In feite wordt in de gehele Cursus jij (een deel van de Christus) en je denkkeest (een deel van de Christusdenkkeest) in scherp contrast gezet met het ego: 'Het bestuderen van het ego is niet het bestuderen van de denkkeest' (T14.X.8:6); 'het ego gelooft dat de denkkeest gevaarlijk is' (T8.IX.6:3); 'want hoe graag het ego schuld ook vast wil houden, *jij* vindt die ondraaglijk' (T13.II.1:2). Met andere woorden, het ego is een onheilige overtuiging binnen de heilige denkkeest van een hemels wezen.

Laten we, om een betere greep te krijgen op de relatie tussen jou en het ego, een paar analogieën onder de loep nemen (waarvan de eerste volgens mij door één van mijn huisgenoten is bedacht). De denkkeest kan vergeleken worden met een computer en het ego met een computerprogramma. De computer staat volkomen los van het programma, en het programma dat op zichzelf levenloos is, is niets meer dan een serie instructies. Maar als je het programma eenmaal installeert, lijkt het tot leven te komen en handelingen te verrichten, maar eigenlijk is het slechts de computer die deze handelingen verricht, terwijl hij gehoorzaamt aan de instructies van het programma. Als het programma de computer instrueert om slecht te functioneren zal hij dat doen, niet omdat er iets mis is met de computer, maar juist integendeel omdat hij de instructies zo goed opvolgt. Op dezelfde manier zal de denkkeest, als hij

een bepaalde overtuiging eenmaal aanneemt, die overtuiging naar de letter gehoorzamen. Hoewel het ego een waanzinnige overtuiging is, een doodsprogramma, zal de denkgeest deze overtuiging, als hij die eenmaal heeft aangenomen, perfect volgen. ‘Zijn richting [van de denkgeest] is altijd automatisch, omdat die alleen door het denksysteem dat hij aanhangt kan worden voorgeschreven’ (T4.II.10:5).

Een andere analogie is de relatie tussen een lichtbron en een dia, een transparant fotografisch plaatje. Het licht is vormloos en wit, maar zodra het in aanraking komt met de dia, zal het iedere vorm en kleur van de dia volgen. De denkgeest is het licht, de dia het ego. Iedereen is hetzelfde goddelijke licht. Maar de persoon die hij in deze wereld lijkt te zijn is dat God-licht schijnend door de dia van zijn geloofssysteem. Persoonlijk heb ik er veel baat bij gehad naar verschillende mensen te kijken en tegen mezelf te zeggen: ‘Zelfde licht, andere dia.’

Laten we nu, tegen deze achtergrond, het verhaal vertellen van wie jij nu bent. Jij bent de Christus, de heilige Zoon van God. In het tijdloze, vredige begin vloeide jij voort uit de Denkgeest van God in zuivere en stille schittering, een Wezen zonder beperkingen, grenzen of onderscheid, zonder enige vorm, onvolkomenheid of gebrek; een Denkgeest die met God een eeuwige Liefde deelde, een Liefde met zulke grenzeloze dimensies, dat deze Liefde zowel intense verrukking als onpeilbare vrede was.

Jij bent deel van deze Christus en toch Hem helemaal. Maar op een bepaald moment, om een onbekende reden, besloot jij je met je deel-zijn te over-vereenzelvigen. Je verbeeldde je dat je een afgescheiden wezen was. Dit idee dat we het ego noemen, trok een denkbeeldige grens rond je denkgeest, ‘een cirkel, oneindig klein, rond een minuscuul segment van de Hemel,[...] en het verkondigt dat jouw koninkrijk daarbinnen ligt, waar God geen toegang vindt’ (T18.VIII.2:6). Hoewel dit cirkeltje voor ieder ander in de Hemel onzichtbaar was, was het in jouw denkgeest echt. Daarbinnen was jij, daarbuiten was niet-jij.

Deze illusie was zo strijdig met de werkelijkheid, dat toen het geloof erin wortel schoot, je ogen werden gesloten voor de werkelijkheid, voor ‘wáár jij bent voor altijd, en wát jij bent voor eeuwig’ (T8.VI.9:6). Je sloot je ogen voor het licht en bent in slaap gevallen. En in je slaap begon je denkgeest te dromen.’[...] in de duisternis, in de privéwereld van de slaap, zie je in dromen, hoewel je ogen gesloten zijn’ (T13.V.8:3). Deze droom was een innerlijk beeld geprojecteerd door de dia van het ego. Het was jouw denkgeest die gehoorzaamde aan het programma van het ego.

Je totale ervaring werd dus gevormd door de vormen en kleuren die door deze film heen schenen. Je zag niets van de werkelijkheid, hoewel je er nog steeds middenin was. Je hield je aan wat het programma van het ego je deed denken, voelen en doen, en kwam tot de conclusie dat jij het programma moest zijn, het ego. Je besloot dat jij, het zuivere, vormloze licht, samenvalt met al de begrenzingen en onvolkomenheden van het beeld op de dia.

Je besloot ook dat je niet in de Hemel was, want de Hemel was nergens te zien. Aangezien alles wat je zag de droom was, besloot je dat jij er wel in aanwezig moest zijn. Je besloot zelfs dat je binnen één van je droombeelden leefde, een menselijk lichaam; want door dit bijzondere beeld was je juist in staat de andere droombeelden te zien en te horen, en door de

ledematen van dit beeld te bewegen kon je invloed hebben op de andere beelden.

Nu, terwijl het lijkt dat je in deze wereld bent, herhaal je elke nacht een miniatuurversie van dit gehele proces. Je doet het licht uit, je sluit je ogen voor de ‘werkelijkheid’, valt in slaap en verliest het bewustzijn van waar je bent. Je droomt dat je ergens anders bent en in een droomlichaam zit, misschien in een of ander ver droomland. Je meent dat je echt in dat lichaam en in dat land bent, terwijl je al die tijd in je bed in je slaapkamer ligt. De droom lijkt objectieve werkelijkheid te zijn, maar is slechts een beeld in je denkgeest.

Waar dit allemaal op neerkomt is, dat jouw ideeën over het alledaagse jij, van wie je bent en waar je bent, een complete illusie zijn. Al je opvattingen over jezelf zijn totaal verkeerde zelfbeelden, valse beelden van die zelfde jij die ze gelooft. Je leeft letterlijk niet in dat lichaam, noch in deze wereld. Dat is een waarnemingsillusie, die eenvoudig te verklaren is. Je hebt geen beperkingen, gebreken, onvolkomenheden of tekortkomingen. Dit zijn eenvoudig de uiterlijke verschijningsvormen die gemaakt zijn door jouw volmaakte denkgeest die het programma van het ego volgt, door jouw zuivere licht dat door de donkere en verkleurde dia van het ego schijnt. Je bent geen menselijk wezen, bent dat ook nooit geweest. Je ware Zelf is niet een of andere verafgelegen werkelijkheid. *Jij* bent je ware Zelf, een heel klein deeltje daarvan dat in slaap is gevallen. Op dit zelfde moment ben je een onbezoedeld, verheven wezen in de Hemel, dat zich koestert in de eeuwige warmte van Gods Glimlach. Maar je ogen zijn gesloten en je woelt in een koortsachtige slaap en droomt dat je in een lichaam bent, een boekje in je handen houdt en iets leest dat kennelijk de bedoeling heeft je te vertellen wie jij werkelijk bent. Je slaapt al zo lang, dat jij, dit volmaakte wezen, het moeilijk vindt te geloven dat jij werkelijk bent wie jij bent.

Met andere woorden, de Hemel is niet een of andere ver afgelegen plek om naar toe te reizen, misschien pas na je dood. Je bent er nú, op dit moment. ‘Jij bent thuis in God en droomt van ballingschap’ (T10.I.2:1). Volmaaktheid is geen verre droom, die misschien pas na vele levens wordt verdiend. Het ‘ik’ dat zich onvolmaakt voelt, is al de volmaakte, onschuldige en heilige Zoon van God. Dit is de reden waarom je niets hoeft te doen (zie T18.VII). Dit is de reden waarom het een reis zonder afstand is (zie T8.VI.9:7). Dit is de reden waarom ‘Verlichting slechts een herkenning is, en allerminst een verandering’ (WdI.188.1:4). Wie ben jij? Waar ben jij? Om dat te ontdekken hoef je alleen maar je ogen te openen, die gesloten waren voor wat miljarden jaren leken te zijn, en ‘niets kan ook maar de geringste vergelijking doorstaan met de glorievolle verrassing zich te herinneren [...]’ (H25.1:5).

De dromer scheiden van de droom

Laten we dit nu toepassen op het zien van de Christus in anderen. Telkens wanneer we iemand zien, moeten we bedenken dat hun totale samenstel van lichaam, denkgeest en leven-in-de-buitenwereld niet is wat ze zijn. Het is de droom, maar zij zijn de dromer. De droom is vaak lelijk, kwaadaardig, egoïstisch, zwak, angstaanjagend, en is altijd beperkt en gebonden door de vorm. Maar de dromer is de heilige Zoon van God Zelf. Hij is een deel van het universele Zelf. Maar in waarheid is hij niet een deel. Hij is het geheel, want in de Hemel ‘is er geen verschil tussen het deel en het geheel’ (T8.VIII.1:15). In het domein van kennis

zijn de oceaan en het golfje een en hetzelfde, zijn de zonnestraal en de zon identiek. Hij slaapt in de Hemel. Maar in waarheid slaapt hij niet, want hij is van nature geheel ontwaakt in God. De dromer is dus, paradoxaal genoeg, de eeuwig wakkere en droomloze Christus.

Daarom moeten wij een haarscherp onderscheid maken tussen de gedachten, gevoelens, overtuigingen en keuzes van een persoon, en degene die denkt, voelt, gelooft en kiest; een onderscheid tussen zijn lichaam en zijn leven-in-de-buitenwereld, en degene die denkt dat hij in dat lichaam en in dat leven leeft. Het heeft me dikwijls tot voordeel gestrekt om telkens wanneer ik iemand zag, systematisch tegen mezelf te zeggen: 'Een andere slapende denkgeest in de Hemel.' De Cursus beschrijft het maken van dit onderscheid heel duidelijk:

Er zijn vijf punten die ik kan bedenken, die belangrijk zijn om in gedachten te houden wanneer je de relatie wilt begrijpen van de dromer tot de droom:

Je staat er los van [zijn dromen over hemzelf], maar niet los van degene die ze droomt. Zodoende scheid je de dromer van de droom en verbind jij je met de een, maar laat het andere los. De droom is slechts een illusie in de denkgeest. En met de denkgeest wil jij je verenigen, maar nooit met de droom (T28.IV.2:4-7).

Net als jij denkt jouw broeder dat hij een droom is. Deel niet in zijn illusie van hemzelf, want jouw Identiteit is aangewezen op zijn werkelijkheid. Denk in plaats daarvan aan hem als aan een denkgeest waarin illusies nog wel standhouden, maar niettemin een denkgeest die een broeder voor jou is. Hij is niet tot broeder gemaakt door wat hij droomt, noch is zijn lichaam, de 'held' van de droom, jouw broeder. Het is zijn werkelijkheid die jouw broeder is, zoals de jouwe dat is voor hem (T28.IV.3:1-5).

1. De dromer is niet de droom - een punt dat we al vrij uitvoerig besproken hebben.

2. De droom is in tegenspraak met de dromer. Deze gedachte kan je denkgeest helpen zelfs over de schijnbaar onaangenaamste en 'slechtste' persoonlijkheden heen te komen. Want die persoonlijkheid is niet alleen niet wie die persoon werkelijk is, het is in absolute, flagrante tegenspraak met wie hij is. De droom is erg egocentrisch, op scheiding gericht, kwaad, schuldig en beangstigend. Maar de dromer is oneindig en verbonden, en hij is liefde, onschuld en kracht in eigen persoon.

En dat is de reden waarom die persoon zoveel lijdt. Wanneer je iemand pijn ziet lijden, probeer hem dan niet de schuld van zijn lijden te geven, maar besef dat hij lijdt omdat wie hij *denkt* dat hij is in tegenspraak is met, of een schending is van wie hij *werkelijk* is. Het is uiterst pijnlijk een liefdevol, oneindig wezen te zijn, terwijl je denkt een laaghartig, schuldig mens te zijn. In feite is dit de bron van alle pijn. Ik herinner me een verhaal, dat ik eens hoorde van een man in een park, die me vertelde dat zijn goeroe onzichtbaar bij hem kwam, hem uit zijn lichaam haalde en in zijn ware Zelf bracht. Hij zei dat hij in die toestand terugkeek naar zijn lichaam, en dat het was als een oceaan die naar een korreltje zand keek en zei: 'Leef ik *daar*'

in?’ Een oceaan zijn en toch denken dat je in een zandkorreltje leeft, is niet bepaald prettig.

3. De droom heeft geen invloed op het wezen van de dromer. Dit is misschien wel het belangrijkste punt. Hoe lelijk en vernietigend iemands dromen ook lijken, ze hebben niet de macht zijn werkelijke wezen schade toe te brengen. Wat voor vreselijke dingen hij in de droom ook doet, hij zal er nooit door aangetast worden. Hij zal altijd de volmaakte Zoon van God blijven en hij zal altijd in de Hemel zijn. De Cursus kent vele manieren om ons dit in herinnering te brengen. Eén van de krachtigste is de uitdrukking: ‘Ik ben zoals God mij geschapen heeft’, wat schitterend toegelicht wordt in de lessen 94, 110 en 162 van het Werkboek.

Bij wijze van analogie wil ik een herinnering met je delen over dromen die ik had waarin ik iemand vermoordde. In de droom werd ik overmand door afschuwelijke schuldgevoelens. En er viel niet aan te ontkomen. Ik kon niet omkeren en ongedaan maken wat ik gedaan had - de persoon was dood. Ik had het gevoel dat nu een belangrijk fundament van mijn wezen voorgoed bezoedeld was. Ik had mijn eigen essentie bedorven. Nu was ik gedoemd de rest van mijn leven met een geblakerde, verontreinigde ziel te leven.

Toen werd ik wakker en besepte dat het alleen maar een droom was. Het drong langzaam tot me door dat die persoon niet dood was. Ik had hem niet vermoord. Ik had in feite helemaal niets gedaan. Wat een opluchting! Er was geen smet, niets belastends om mee te moeten leven, niets waarvoor ik moest boeten. Het was slechts een droom en die had dus geen macht om mij schade te berokkenen.

Vorbij alle afgoden ligt de Gedachte die God van jou bewaart. Volkomen onberoerd door het tumult en de verschrikkingen van de wereld, de dromen van geboorte en dood die hier worden gedroomd, en de ontelbare vormen die de angst aannemen kan, blijft de Gedachte die God van jou bewaart, volstrekt onverstoord, precies zoals ze altijd is geweest (T30.III.10:1-2).

4. De droom is voorbij. Deze gedachte wordt in de Cursus dikwijls vermeld. Zodra we in slaap vielen en begonnen te dromen dat we iets anders waren, heeft God de Heilige Geest geschapen, die de droom geheeld heeft. In één enkel ondeelbaar ogenblik maakten we de reis weg van God en *terug* naar Hem. Al wat we sindsdien gedaan hebben, is aan het einde van de reis staan en ‘erop terug kijken, terwijl we ons inbeelden dat we haar nog eens maken; en we zien mentaal opnieuw wat is voorbijgegaan’ (WdI.158.4:5).

Iedereen die we ontmoeten, ongeacht hoe egoïstisch, werelds of materialistisch etc. hij is, is dus al van de droom verlost. Hij heeft, net als wij allemaal, de reis al voltooid, en is alleen maar aan het rondhangen bij de eindstreep en kijkt naar de amateurfilm over wat hij lang geleden heeft voltooid. Hij is nog aan het beslissen of hij wel wil ophouden met ernaar te kijken, en toch is het onvermijdelijk dat hij ermee ophouden zál. Is er iemand in staat voor eeuwig naar dezelfde amateurfilms te kijken, vooral als je nagaat hoe de meeste amateurfilms zijn?

5. De punten 1 tot en met 4 zijn even waar voor alle dromers en alle dromen. Dit is een herformulering van het eerste principe van wonderen dat er geen rangorde naar moeilijkheid bij wonderen bestaat. Door de hele Cursus wordt naar dit principe verwezen en er worden twee grondredenen voor gegeven. Ten eerste, alle dromers zijn gelijk, omdat ze allen gelijke Zonen van God zijn. Alle mensen zijn even makkelijk te genezen, omdat ze allemaal evenzeer verdienen te worden genezen. Ten tweede, alle dromen zijn even illusoir. Het zijn allemaal verschillende maten en vormen van niets en nul. Op de lagere school hebben we allemaal bij rekenen geleerd dat hoeveel nullen je ook bij elkaar optelt, je nooit meer kunt krijgen dan nul. Er is geen rangorde in nullen. Ze zijn allemaal evenveel niets.

Wat dit alles betekent is dat, wie de dromer ook is en wat de dromen ook zijn, de dromen niet zijn wie hij is, in strijd zijn met wie hij is, geen effect hebben op wie hij is en in feite voorbij zijn. Hij blijft voor eeuwig de heilige Zoon van God. Hoe gek het ook mag klinken voor het normale denken, de denkgeest die droomde dat hij Hitler was is net zo zuiver en heilig als de denkgeest die droomde dat hij Jezus Christus was. Beide denkgeesten waren gelijkwaardig, verdienden in gelijke mate genezing en ontvingen op gelijke wijze Gods totale Liefde. Zelfs hun dromen waren niet verschillend, want ze waren slechts verschillende vormen en maten van niets. Toegegeven, binnen de illusie waren Hitlers dromen veel donkerder en veel meer begoocheld en minder gunstig om tot ontwaken te leiden. Maar gezien van *buiten* de illusie, zijn dromen dromen. Zij zijn allemaal kort en goed niets. ‘Welk verschil maakt de inhoud van een droom in werkelijkheid? Of men slaapt, of men is wakker. Daartussen ligt niets’ (WdI.140.2:5-7).

Waar dit allemaal op neerkomt is het feit dat we, wanneer we naar anderen kijken en iets anders zien dan de Christus, we door de ogen van ons eigen ego zien. We bekijken die andere persoon niet objectief, maar projecteren onze eigen fantasieën op hem. Het is waar, hij heeft ook fantasieën over zichzelf. Maar het zijn alleen onze eigen fantasieën die ons ertoe brengen door de zijne te worden opgenomen. Zoals we al eerder hebben gezegd, zouden we, als we het stof van onze eigen zelfhaat uit onze ogen konden wrijven, in de ogen van iedereen die we ontmoeten iets zien ‘in zo’n heilige en zo’n prachtige vorm weerspiegeld, dat jij je nauwelijks weerhouden kunt aan zijn voeten neer te knielen’ (WdI.161.9:3).

We weten niet wie iemand is. We moeten het vragen.

De begrippen die het ware wezen van een ander beschrijven, kunnen nuttig zijn. Maar het daadwerkelijk ervaren van rechtstreeks inzicht in dat wezen, is geen begrip dat door de bewuste denkgeest bevat, verwerkt en eigen gemaakt kan worden. Het is een gave van de Heilige Geest van binnen. De desbetreffende begrippen die door de Cursus worden onderwezen, kunnen onze denkgeest in de juiste richting zetten. Maar aangezien ze niet de ervaring zélf zijn, moeten ze ook dienst doen om onze denkgeest *leeg* te maken.

Als de begrippen die we hierboven hebben aangereikt waar zijn, dan dienen ze om de nadruk te leggen op één opmerkelijk feit, namelijk dat we er eenvoudigweg geen flauw idee van hebben wie andere mensen feitelijk zijn. Wat een verbazingwekkend feit. Verbazingwekkend, maar volkomen waar. Normaal gesproken vinden we het voor de hand liggend dat we

weten wie mensen zijn. ‘Natuurlijk is dat Marie, ik ken haar al jaren. Ze is aardig, maar wel een beetje te emotioneel. Haar persoonlijk leven is niet zo geweldig, maar in haar werk wordt ze zeer gerespecteerd. Zij weet zich goed te kleden, hoewel ze zeker wat gewicht zou kunnen verliezen.’ Deze onbetwistbare zekerheid, dat we weten wie andere mensen zijn, is een toestand van de diepste illusie. De Amerikaanse spirituele leraar, Da Free John (nu bekend als Da Love Ananda), heeft gezegd dat één van de voornaamste kenmerken van het ego dit gevoel van vertrouwdheid is. We menen te weten wat alles is, vooral die dingen waar we een tijd mee bezig zijn geweest. In werkelijkheid weten we van absoluut geen enkel ding wat het eigenlijk is. Onze blindheid is naadloos. Er zit niet één gaatje in waardoor we voeling hebben met de werkelijkheid.

In alle nederigheid en eerlijkheid moeten we dan ook toegeven, dat we er geen flauw idee van hebben wie de persoon naast ons is. We stoppen ermee onze oude beelden te geloven. En over wie hij is geloven we die persoon evenmin op zijn woord, alleen God geloven we daarin. We moeten onze denkgeest ontdoen van alles wat we over die persoon denken, zodat onze denkgeest leeg wordt:

Laten we een ogenblik stil zijn en alles vergeten wat we ooit hebben geleerd, alle gedachten die we ooit hebben gehad, en alle vooroordelen die we eropna houden.[...] Laat elk beeld dat we van wie ook in onze denkgeest vasthouden, daaruit worden losgemaakt en weggeveegd (T31.I.12:1,4).

Wees vrij van oordelen en je onbewust van enige gedachte over goed of kwaad die ooit over iemand in je denkgeest opgekomen is. Nu ken je hem niet. Maar je bent vrij om hem te leren kennen, en op nieuwe wijze te leren kennen. Nu is hij voor jou herboren en ben jij voor hem herboren, zonder het verleden dat hem ter dood veroordeeld heeft, en jou samen met hem. Nu is hij vrij om te leven, net als jij, want een oeroud leren is heengegaan en heeft plaatsgemaakt zodat de waarheid kan worden herboren (T31.I.13:1-5).

Wij weten niet wie onze broeder is, maar er is Iemand die dat wel weet: de Heilige Geest. Om te ontdekken wie onze broeder werkelijk is, moeten we voor Hem verschijnen, niet met een gesloten denkgeest, vol van wat hij allemaal weet, maar met

[...] een volkomen open denkgeest, niet beneveld door oude concepten, en bereid om alleen te kijken naar wat het heden inhoudt. Ze kan niet oordelen, omdat ze niet weet. En nu ze dit inziet, vraagt ze alleen: ‘Wat is de betekenis van wat ik aanschouw?’ Dan wordt het antwoord gegeven. En wordt de deur opengehouden zodat het gelaat van Christus zijn licht kan werpen op degene die in onschuld vraagt te mogen zien achter de sluier van oude ideeën en oeroude concepten, die zo lang vastgehouden en gekoesterd zijn ten nadele van de visie van de Christus in jou (T31.VII.13:3-7).

Alleen de Heilige Geest kan ons vertellen wie deze persoon is. Alleen Hij kan tot ons spreken

over het licht achter het lichaam. Dus moeten we ons tot Hem wenden om diegene te leren kennen die ons zo vertrouwd lijkt, deze broeder in Christus die nu een vreemde voor ons is.

Hij zal jou niet zeggen dat je broeder beoordeeld moet worden naar wat jouw ogen in hem zien, de mond van zijn lichaam tot jouw oren spreekt, of de aanraking van jouw vingers over hem vertelt. Hij schenkt geen aandacht aan zulke nietszeggende getuigen die slechts valse getuigenis afleggen over Gods Zoon. Hij merkt alleen op wat God liefheeft, en in het heilig licht van wat Hij ziet, vervliegen alle dromen van het ego over wat jij bent ten overstaan van de pracht die Hij aanschouwt (WdI.151.7:2-4).

Wie Hij geoordeeld heeft kan alleen maar lachen om schuld, en wil niet langer met het speelgoed van de zonde spelen; hij slaat geen acht op de getuigen van het lichaam ten overstaan van de verrukking om Christus' heilige gelaat (WdI.151.8:4).

HET JUIST INTERPRETEREN VAN DE DROOM

In hoofdstuk 1 werden begrippen beschreven die ons kunnen helpen de dromer mentaal te scheiden van zijn droom over zichzelf. Door dat te doen komen we tot het besef dat niets van wat een persoon ons toont, is wie hij werkelijk is. Tegen alles wat we van een persoon zien, kunnen we zoals de Hindoe *jnanis* zeggen: ‘Neti, neti,’ of ‘niet dit, niet dat,’ wat in dit geval betekent: ‘Niets wat ik van je zie ben jij.’

En toch kan dit niet onze enige werkwijze zijn. Onze denkgeest simpelweg scheiden van alles wat we van een persoon zien kan een koude en holle gang van zaken zijn, wanneer het niet door iets anders in balans wordt gebracht. We moeten dit combineren met het vinden van een manier om datgene waarmee een persoon zich in deze wereld uitdrukt aan te wenden als middel om zijn ware wezen te vinden. *Een cursus in wonderen* verschaft ons juist hiervoor uitstekende richtlijnen.

Volgens de Cursus is het gedrag van mensen niet wie ze zijn, maar geeft het wel *aanwijzingen* over wie ze zijn. Wanneer juist geïnterpreteerd, is in feite alles wat ze denken, voelen, zeggen en doen en alles wat ze dromen een prachtige aanwijzing over het wezen van de dromer. Deze aanwijzingen vallen uiteen in twee categorieën die ik graag de benaming *directe aanwijzingen* en *indirecte aanwijzingen* geef, en die de Cursus *een uiting van liefde* en *een vraag om liefde* noemt. Maar om iemands gedrag juist te interpreteren, hebben we de Heilige Geest nodig.

De Heilige Geest als Interpretator

Precies zoals het de taak van de Heilige Geest is om ons de innerlijke ervaring van iemand anders' Christusschap te geven, zo is het Zijn verantwoordelijkheid het gedrag van die persoon voor ons te interpreteren. Kort gezegd, het is niet onze taak om mensen te ontrafelen.

Door dit te zeggen lijkt de Cursus één van de hoofdactiviteiten van het menselijk bestaan te schrappen. Zo ontzettend veel van onze tijd wordt verspild aan pogingen andere mensen te interpreteren, waarom ze dit deden, wat ze bedoelden met die uitspraak, wat de werkelijke beweegredenen van hun handelen was. Dit is niet zomaar een nutteloos tijdverdrijf, het lijkt meer op een eerbiedwaardige wetenschap. Als ervaren *roddelmologen* verzamelen we geweldige hoeveelheden gegevens over onze proefpersonen en brengen vele uren door met te overdenken wat daarvan wel de betekenis kan zijn. We proberen de onderliggende patronen te ontdekken en zo de psyche van onze proefpersoon bloot te leggen. Om onze bevindingen te vergelijken, houden we vaak kleine conferenties met onze collega-wetenschappers, om een bijzonder raadselachtige (of ergerlijke) proefpersoon te bespreken. En uiteindelijk verkondigen we onze bevindingen aan het wachtende publiek, of aan om het even wie die ons een luisterend oor wil lenen; en misschien, in een onbewaakt ogenblik van zwakte of woede, aan onze onfortuinlijke proefpersoon zelf. Natuurlijk zal hij zich tegen onze bevindingen verzet-

ten, maar daar hij in veel opzichten louter op een proefdier lijkt, is hij niet in staat objectief met de wetenschappelijke waarheid over zichzelf om te gaan.

Wat moeten we met onze tijd aan, hoe moeten we onszelf bezighouden, waarover moeten we in hemelsnaam praten, als we niet proberen andere mensen te ontrafelen? Toch, zegt de Cursus, is deze nationale sport een overduidelijke poging om God te spelen. In jouw ogen ligt je broeders werkelijkheid voor het grijpen, want de uiteindelijke definitie daarvan ligt in jouw handen. Je wordt zijn Heer en zijn Rechter. En 'dan matig jij je het recht aan zijn werkelijkheid aan te vallen door die te interpreteren zoals het jou goeddunkt' (T12.I.3:7).

Wanneer we geconfronteerd worden met onbegrijpelijk gedrag, of zelfs met gedrag dat we menen te begrijpen, met andere woorden, iedere keer dat we geneigd zijn iemand te ontrafelen, zal de Cursus ons vragen onze denkgeest tot rust te brengen en ons af te vragen: "Wat is de betekenis van wat ik aanschouw?" Dan wordt het antwoord gegeven' (T31.VII.13:5-6).

Er is maar één interpretatie van motivaties die steekhoudend is. En omdat die het oordeel van de Heilige Geest vertegenwoordigt, vergt ze van jouw kant niet de minste inspanning. Iedere liefdevolle gedachte is waar. Al het andere is een verzoek om genezing en hulp, ongeacht de vorm die het aanneemt (T12.I.3:1-4).

Het enige oordeel dat ermee gepaard gaat is de enige verdeling in twee categorieën die de Heilige Geest maakt: de ene is liefde, de andere een roep om liefde. Jij kunt die indeling niet op een veilige wijze maken, want jij bent te zeer verward om liefde als zodanig te herkennen, of te geloven dat al het andere niets dan een roep om liefde is. Jij bent te veel aan vorm gebonden en niet aan inhoud. [...] Jij reageert immers niet op wat een broeder jou werkelijk aanbiedt, maar alleen op de specifieke waarneming van zijn aanbod zoals het ego dat beoordeelt (T14.X.7:1-3,6).

Hier wordt iets heel radicaals, maar ook heel praktisch gezegd. En dat is, dat we onze wereld niet moeten interpreteren of zelf haar waarde moeten vaststellen. Het is waar, zonder zo'n interpretatie kunnen we niet in deze wereld leven, maar we moeten die interpretatie ontvangen van diep binnen onszelf, van een Tegenwoordigheid die het ego te boven gaat. Alleen door de ogen van deze Interpretator zullen we de wereld zien zoals die is.

En Hij zal alles wat jij ziet en al wat voorvalt, iedere omstandigheid en elke gebeurtenis die jou op enige manier lijkt te treffen, opnieuw interpreteren vanuit Zijn ene referentiekader, volkomen eenduidig en zeker. En jij zult de liefde achter de haat, de bestendigheid in de verandering, het zuivere in de zonde, en niets dan de zegen van de Hemel over de wereld zien (WdI.151.11:2-3).

Betekent dit dat we zelfs nooit een patroon in het gedrag van een ander kunnen opmerken? Deze vraag heeft me jaren gekweld. Het is duidelijk dat die me niet erg kwelde, want ik probeerde nog steeds aan alle kanten mensen uit te pluizen en te ontrafelen. Het aandachtig le-

zen van de desbetreffende paragraaf, 'Het oordeel van de Heilige Geest' (T12.I), geeft echter het antwoord. Patronen die we in het gedrag van een ander zien kunnen de *vorm* van zijn gedrag worden genoemd. De Cursus zegt niet dat we deze vorm totaal moeten negeren. Dit zou hetzelfde zijn als zeggen dat we het feit moeten negeren dat de zon volgens een regelmatig patroon op- en ondergaat. We moeten de vormen in deze wereld opmerken, om er met succes langsheen te kunnen navigeren. Maar we moeten deze vormen niet als belangrijk of als werkelijk beschouwen.

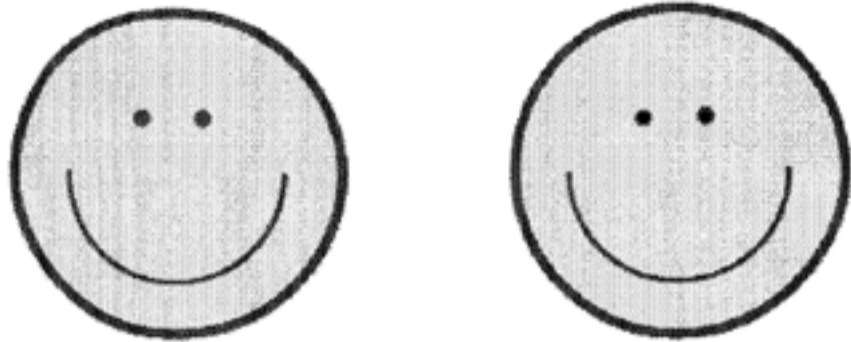
We dienen naar de laag van de inhoud te kijken. Wat was de *inhoud*, niet de vorm, van iemands gedrag? Zie je die persoon alsof hij 'je werkelijk probeert aan te vallen of in de steek te laten of te onderwerpen' (T12.I.1:7), of eenvoudig als iemand die jou om liefde vraagt? De patronen die zijn roep om liefde aannemen kunnen opgemerkt worden en kunnen je helpen aan die vraag gehoor te geven. Maar de patronen doen in wezen niet ter zake. Wat wel ter zake doet is *waarom* jij ze opmerkt. Doe je dat om die patronen heel serieus te nemen en de persoon daarop vast te pinnen? Of merk je ze eenvoudig op als bijkomstigheden, die je echter wel kunnen helpen die persoon in zijn eigen taal te bereiken?

Laten we nu de twee categorieën van de interpretatie van de Heilige Geest onderzoeken. Eerst bespreken we de roep om liefde en vervolgens de uiting van liefde.

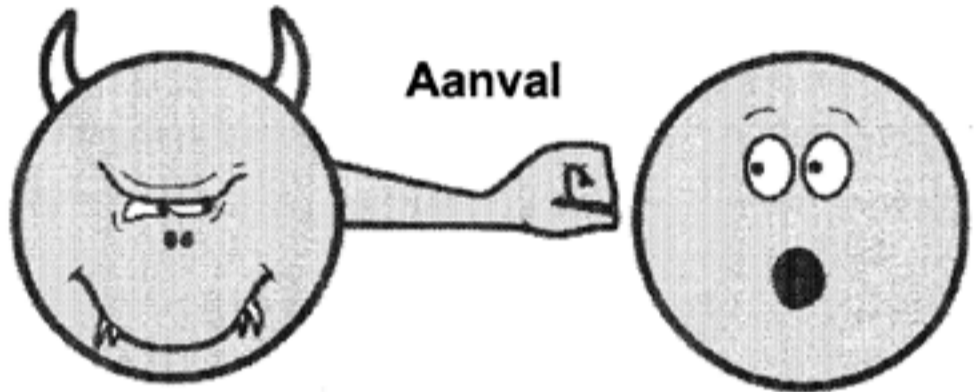
Figuur 2

Aanval (geïnterpreteerd als zonde)

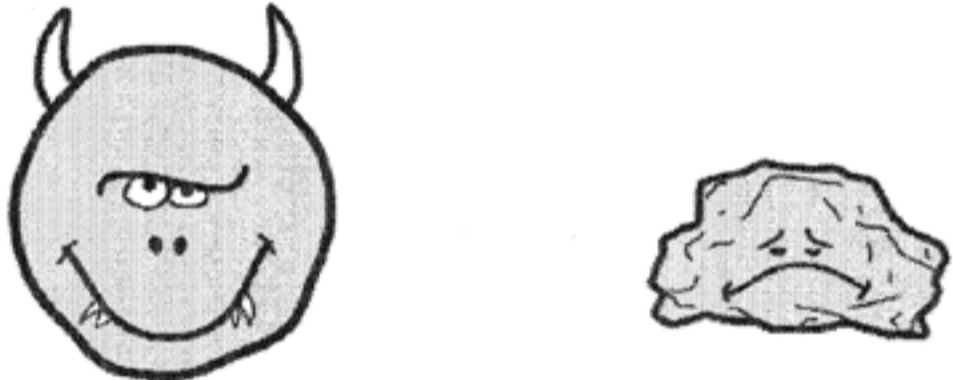
Fundamentele vooronderstelling: De denkkeest is een vorm die afgescheiden en veranderlijk is.

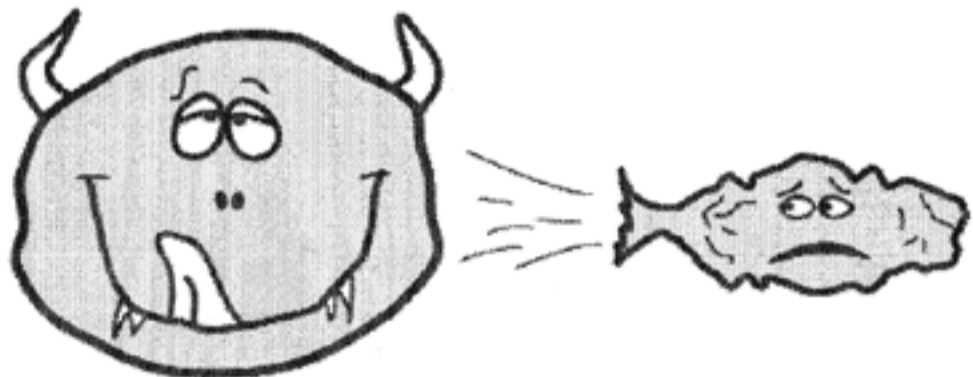
1. De wens en de bedoeling om te vernietigen

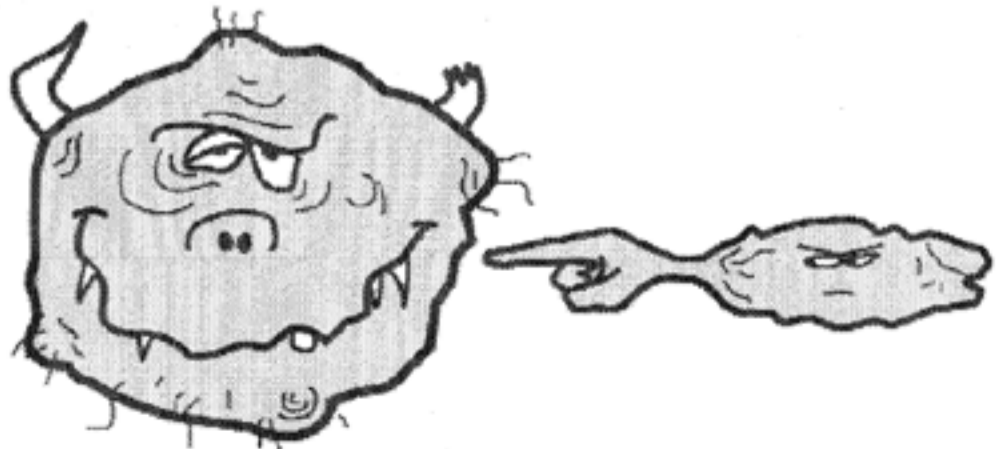
2. Schade aan de andere denkkeest

3. Winst voor de aanvaller

4. Schuld

DE ROEP OM LIEFDE

Het eerste obstakel waar we tegenaan lopen bij het zien van de Christus in anderen, is natuurlijk hun aanval op ons. Het is één van de onwrikbare ‘werkelijkheden’ van deze wereld dat de grondhouding van mensen een aanvallende is. Hoe we ook proberen ons van onze mooiste kant te laten zien, onze gedachten te verbergen en onze aanvallen te maskeren, we weten allemaal wat er aan de hand is. En als de aanval ernstig is geweest, als iemand ons beroofd of verkracht heeft, of ons jarenlang alleen maar genegeerd en gekleineerd heeft, hoe kunnen we dan goddelijke goedheid in die persoon zien? Hoe kunnen we dat laten passeren alsof het nooit is gebeurd? Want we hebben die lippen echt die nare dingen horen zeggen. We hebben die ogen echt zien vuur schieten van woede. We hebben die vuist op onze kaak gevoeld. De vorm van de aanval heeft wel degelijk plaats gevonden. Dit valt eenvoudigweg niet te ontkennen.

Dus hier doet zich een aanval voor. Maar wat betekent dit? Aanval is simpelweg een vorm. Het is de denkgeest die een vorm bestuurt om in botsing te komen met een andere vorm en die te verwonden. Maar wat is de inhoud daarachter? Er zijn maar twee antwoorden op deze vraag, en alleen één van beide kan waar zijn. Ofwel is aanval een zonde, ofwel is aanval een roep om liefde.

Zonde

Het idee van zonde is de verreweg meest verbreide interpretatie van een aanval. Maar wat bedoelen we met het woord ‘zonde’? Laten we enige tijd uittrekken om het begrip zonde te onderzoeken.

Om zonde te begrijpen, moeten we eerst de omstandigheden ensceneren. Die enscenering is de vorm. Zonde veronderstelt dat de denkgeest een vorm is, dat hij iets beperkts is, gevangen in een lichaam. Dat wil niet zeggen dat we denken dat de denkgeest een fysieke vorm is. Maar toch, als hij beperkt is, heeft de denkgeest grenzen om zich heen en dat maakt hem tot vorm. Het is heel belangrijk inzicht te krijgen in dit begrip om de rest van dit hoofdstuk te kunnen begrijpen. Denk er eens over na hoe jij je denkgeest ziet. Als je op mij lijkt, zie je hem als één of ander soort spookachtig, spiritueel zielen-spul, dat hoewel niet fysiek, toch een grens om zich heen heeft. Hij is niet alles. Hij is slechts één klein dingetje met vele verschillende beperkingen die samen zijn begrenzing vormen. De meest concrete en voor de hand liggende begrenzing van allemaal is natuurlijk het lichaam. De denkgeest, zoals we die zien, is een beperkt iets binnen de muren van een lichaam. Deze overtuiging dat de denkgeest een vorm is, is een andere benaming voor wat de Cursus het ego noemt.

Zodra we geloven in de denkgeest als vorm, gaan we ook geloven dat het 1) eigen aan de denkgeest is afgescheiden te zijn, want alle vormen zijn afgescheiden, en 2) dat de denkgeest onderhevig is aan verandering en dus aan beschadiging, want alle vormen veranderen. Als

we eenmaal deze schijnbaar onschuldige ideeën geloven, zal het geloof dat aanval zonde is noodzakelijkerwijs volgen.

Laten we, nu de encenering rond is, naar figuur 2 kijken. Deze figuur illustreert hoe aanval als een zonde wordt geïnterpreteerd. Bovenaan zie je twee cirkels naast elkaar. Dit zijn twee denkgeesten die uiteraard vormen zijn. Ze glimlachen en alles lijkt pais en vree, maar omdat het vormen zijn, is alles op het toneel gereed voor een aanval. Omdat hij mogelijke winst ziet, besluit één denkgeest de ander aan te vallen. Laten we deze aanval eens volgen vanaf zijn bron tot aan zijn effecten, en dit alles uiteraard gezien door de ogen van het idee dat aanval zonde is.

1. Het verlangen en het voornemen om aan te vallen. Dit is de bron van de aanval. We willen de andere denkgeest schade berokkenen. Er is (volgens deze interpretatie) beslist iets fundamenteels in onze denkgeest dat, zoals een vampier naar bloed dorst, gedreven wordt om kwaad te doen, om te vernietigen. ‘Zonde is het idee van kwaad dat niet kan worden gecorrigeerd, en toch voor eeuwig begerenswaardig blijft. Als essentieel onderdeel van wat het ego denkt dat jij bent, zul je het altijd verlangen’ (T19.III.1:6-7).

2. Schade aan de andere denkgeest. Dit is het eerste effect van de aanval. We denken dat we daadwerkelijk schade aan de andere denkgeest hebben toegebracht. Deze schade is de sleutel tot de reden waarom aanval zondig is, want ‘zondigen zou zijn: de werkelijkheid geweld aandoen, en daarin slagen’ (T19.II.2:2). De overtuiging dat er inderdaad schade is toegebracht, is heel makkelijk af te leiden uit onze feitelijke ervaring. Wanneer jij je aangevallen voelt, kun je je werkelijk gekleineerd en emotioneel ‘verwond’ voelen. Het is alsof iemand de lucht uit je ballon heeft laten lopen, of zoals het oude gezegde luidt, de wind uit je zeilen heeft genomen. Dit wijst ook op je geloof in jezelf als vorm. Want wat je lijkt te voelen is het verschrompelen en ineenkrimpen van de vorm van jezelf. Met dit in gedachten kan het een interessante ervaring zijn een verzameling mensen te observeren waarbij aanvallen, subtiel of openlijk, door de kamer vliegen. Dat kan bijna gaan lijken op een verzameling ballonnen die aan een persluchtcilinder zitten en zich allemaal om de beurt opblazen en leeg laten lopen.

3. Winst voor de aanvaller. Nu oogst de aanvaller zijn beloning. Want wat zijn slachtoffer verloor, is nu winst voor hem, net als een spin, die opzwellt van de sappen die hij uit de vlieg gezogen heeft. Nu kunnen we een nog directer zicht krijgen op onze overtuiging over wie we zijn. Volgens deze opvatting zijn onze ballonnen gevuld met een of ander levenselixier, wat de Cursus in feite ‘speciaalheid’ noemt. En wanneer we aanvallen zuigen we de ballon van iemand anders leeg om die van onszelf te vullen, en zwellen zo op dankzij dat kostbare levenssap. ‘Want in deze wereld lijkt het dat iemand wint omdat een ander verliest. [...] Maar wat is deze overtuiging anders dan een vorm van de fundamenteelere stelling: “Zonde is werkelijk en regeert de wereld”?’ (T25.VII.11:2,4).

4. Schuld. Dit is het uiteindelijke resultaat van zonde. De kracht van onze aanval richt zich

tegen ons en schaadt ons eigen wezen, zoals een hond die we op een inbreker hebben afge-
stuurd en die zich, als hij met hem klaar is, op ons stort. Schuld zegt dat ik iemand anders
geschaad heb en mezelf het zodoende waard heb gemaakt zelf geschaad te worden. 'Er kan
geen vergeving van zonde zijn, aangezien ze de overtuiging is dat de Zoon van God fouten
kan maken waardoor zijn eigen vernietiging onafwendbaar wordt' (T23.II.4:5). Schuld is
eenvoudigweg de slopende emotionele ervaring die voortkomt uit het idee dat ik een zon-
daar ben, dat ik andere denkgeesten vernietigd heb. Ik ben nog steeds opgeblazen door het
levenselixer dat ik van hen gestolen heb, maar ik ben aangetast door een inwendige kanker.

Zijn het niet de hierboven genoemde vier punten die naar we menen plaats hebben ge-
vonden wanneer iemand aanvalt? Is dit het niet wat ons over andere mensen in woede doet
ontsteken? Jij bent een afgescheiden wezen dat me aanviel met de bedoeling me schade te
berokkenen. En daar ben je in geslaagd. Je hebt me gekwetst. Maar dat is nog niet alles, door
mijn verlies heb jij aan kracht, prestige en veiligheid gewonnen. Maar je hebt ook jezelf ge-
schaad. Jouw daad heeft juist je ziel besmeurd en gemaakt dat jij op jouw beurt straf verdient.
En als onderdeel van je straf verdien je mijn woede. Want wie anders dan iemand die slecht
is van aard, kan zo iets hebben gedaan?

Dit is dus de psychologie achter de opvatting dat aanval een zonde is. Als je de logica
van deze interpretatie volgt, kunnen we zien dat het eigenlijk heel eenvoudig, zelfs onnozel
is. We kijken naar de vorm en zien dat de vorm van de aanval - de vorm van letsel en de vorm
van winst - zich voordeed. Dan besluiten we dat deze vorm de werkelijkheid van de situatie
uitmaakt. Er was werkelijk schade en er was werkelijk voordeel. Dus was het werkelijk een
zonde die werkelijke schuld verdient.

Een zonde kan daarom omschreven worden als een *werkelijke aanval*, een aanval met
een werkelijke bedoeling en met werkelijke gevolgen. 'Zondigen zou zijn: de werkelijkheid
geweld aandoen, en daarin slagen. Zonde is de verkondiging dat aanval iets werkelijks is en
schuld gerechtvaardigd' (T19.II.2:2-3).

Maar zoals ik al zei, is dit allemaal niet een beetje al te simplistisch? Hoe psychologisch
geraffineerd onze cultuur ook geworden is, kunnen we ons nu niet voorstellen dat er iets veel
minder oppervlakkigs gaande is? Van de moderne natuurkunde weten we allemaal dat een
tafel niet is wat die lijkt, maar in wezen ronddraaiende energie is in een overwegend lege
ruimte. En toch denken we nog steeds dat de aanval waar we getuige van waren precies is wat
die lijkt. De Cursus wil dat we deze gehele reeks interpretaties onder de loep nemen, door
van voor af aan te beginnen, bij de eerste veronderstelling: is de denkgeest werkelijk vorm?

Het wezen van de denkgeest

Eén manier om de basisstelling van de Cursus te beschrijven is dat de denkgeest geen vorm
is, hij is vormloos. Hij wordt niet bepaald of beperkt door een vaste vorm of door grenzen.
Aangezien hij geen vorm is, deelt hij de eigenschappen van vormen niet. Ten eerste, vormen
zijn per definitie afgescheiden, daarentegen zijn denkgeesten per definitie één. Denkgees-
ten zijn met elkaar verbonden, denkgeesten kunnen met elkaar delen. Ten tweede, vormen

kunnen veranderen en dus beschadigd worden, maar de denkgeest is onveranderlijk. Hij kan niet veranderen. In feite kan niets hem schaden. Volgens de Cursus is het wezen van de denkgeest dan ook volslagen onverenigbaar met het wezen van de vorm.

[...] dat alleen de denkgeest werkelijk is, omdat alleen de denkgeest met anderen kan worden gedeeld. Het lichaam is afgescheiden, en kan daarom geen deel van jou zijn. Eén van denkgeest zijn heeft betekenis, maar één lichaam zijn is betekenisloos. Volgens de wetten van de denkgeest heeft het lichaam dus geen betekenis (T6.V-A.3:2-5).

Denkgeesten zijn met elkaar verbonden, lichamen niet. Alleen door aan de denkgeest de eigenschappen van het lichaam toe te schrijven lijkt afgescheidenheid inderdaad mogelijk (T18.VI.3:1-2).

Het hele probleem in deze wereld is dat we de denkgeest voor de vorm hebben aangezien. We hebben de denkgeest de eigenschappen van het lichaam toebedeeld. En dat is precies wat het ego is: de overtuiging dat onze denkgeest gebonden is aan de vorm, de overtuiging dat we afgescheiden en veranderlijk zijn. Maar ondanks deze verwarring blijven we wat we zijn. De denkgeest blijft vormloos en onveranderlijk.

Hier vloeit onvermijdelijk uit voort dat een werkelijke aanval onmogelijk is, want een aanval veronderstelt dat de vorm werkelijkheid is. Wat gebeurt er dan wanneer we iemand aanvallen? In waarheid, niets, helemaal niets. Zijn opvattingen over zichzelf zakken misschien in elkaar. Maar zijn werkelijkheid blijft volkomen onaangetast.

In weerwil van de schijn, is aanval onmogelijk. Aanval kan alleen werkelijk zijn in het domein van de vorm. En aangezien de denkgeest geen vorm is, 'kan de denkgeest niet aanvallen' (T7.VI.8:2; T7.VIII.4:3; T18.VI.3:5; T18.VI.4:2-3; WdI.136.20:6). Dit is een belangrijk principe in de Cursus, die op een bepaald moment zelf zegt: 'Deze gedachte doet zeker terugdenken aan ons tekstboek, waar deze herhaaldelijk wordt benadrukt' (WdI.161.6:2).

Aanvallen is onmogelijk omdat denkgeesten met elkaar verbonden zijn. Hoe kan de ene denkgeest de andere werkelijk aanvallen als die denkgeest de andere is? Het zou zijn alsof een vinger zichzelf aanvalt. De scheidslijn tussen twee denkgeesten is slechts denkbeeldig. Die is er niet werkelijk. Welke betekenis kan een aanval hebben als er maar één Denkgeest is?'[...] wie zou dan kunnen aanvallen en wie zou aangevallen kunnen worden? Wie zou overwinnaar kunnen zijn? En wie diens prooi? Wie zou slachtoffer kunnen zijn? En wie de moordenaar?' (WdII.5.2:4-8). Aanvallen is onmogelijk omdat denkgeesten niet van elkaar gescheiden zijn.

Aanvallen is ook onmogelijk omdat denkgeesten niet kunnen veranderen. Vanwege dit feit is geen enkele aanval er sinds het begin der tijden ooit in geslaagd iemand te veranderen. Niemand is gewond geraakt. Niemand is ooit gestorven. Alleen de *vormen* waarmee die denkgeesten zich hebben vereenzelvigd zijn veranderd, maar niet de *denkgeesten* die zich ermee vereenzelvigden.

[...] omdat het onmogelijk is de denkgeest te fragmenteren. Fragmenteren betekent in stukken breken, maar de denkgeest kan niet aanvallen of aangevallen worden (T7. VIII.4:2-3).

De roep om liefde

Zelfs al geven we toe dat vernietiging uiteindelijk onmogelijk is, toch lijkt aanval voort te komen uit de poging om te vernietigen. Terwijl hij aanvalt, lijkt de denkgeest beslist geobserveerd door een kwade intentie. Is dit op zichzelf al niet genoeg om de schuld van de denkgeest vast te stellen? Zelfs al slagen we er niet in iemand schade te berokkenen, het feit alleen al dat we het probeerden zegt iets over onze betrekkelijke staat van onschuld, onze 'moraal', nietwaar?

Laten we dus eens naar deze hele kwestie van de ware intentie achter de aanval kijken. Want deze intentie als slecht interpreteren is een gewichtig punt in het betoog van het ego dat een aanval iemand waarlijk schuldig maakt. De Cursus stelt echter dat er achter onze aanvallen een diepere beweegreden schuilgaat dan voor het blote oog zichtbaar is.

Onze verlangens zijn een uitvloeisel van wie we zijn, van wie wij werkelijk zijn. Ze zijn ingebed in ons ware wezen. De denkgeest is alleen in staat de ervaring te verlangen van de diepe bron van zijn eigen Zelf en van de alles doordringende gemeenschap van dat Zelf met God en met al wat leeft, en de uitbreiding van die beleving tot in de oneindigheid. Dit is een andere manier om te spreken over de onuitsprekelijke ervaring die we liefde noemen. Liefde is het enige dat de denkgeest kan willen. Zij is sinds het begin der tijden het doel van onze zoektocht geweest. Het enige wat we waarlijk van andere denkgeesten willen is ze liefhebben en door hen bemind worden, aan hen geven en van hen ontvangen, ons met hen verenigen en één te zijn. Dus wanneer we aanvallen, kan het niet anders dan dat we liefde zoeken. Het verlangen naar liefde, de zoektocht naar liefde moet de werkelijke beweegreden achter onze daad zijn.

Maar hoe is dit mogelijk? Hoe kunnen we erop hopen liefde via aanval te vinden? Laat me dat uitleggen. We staan onszelf alleen toe liefde te ervaren als we onszelf beminnenswaardig voelen, wanneer we geloven dat we waarde hebben. Als we waarde hebben, dan zullen we van onszelf houden en zullen anderen ook van ons houden. Maar zolang we geloven dat we gescheiden zijn - gebonden door vorm - interpreteren we waarde op een bizarre manier. We denken dat waarde voortkomt uit speciaal zijn, uit op de één of andere manier beter zijn dan anderen. Het idee van speciaalheid brengt ons terug bij figuur 2, want speciaal-zijn is de vorm van onze opgeblazen identiteit, die groter wordt dan die van anderen. Daarom moeten we, willen we onze waarde vinden, willen we liefde vinden, er dus alles aan doen steeds de meerdere te zijn van anderen. En dat is een aanval. Met andere woorden, zodra we geloven dat waarde betekent speciaal zijn, zullen we waarde zoeken door middel van aanval.

Ook weten we allemaal dat schuld iemand zijn waarde ontnemt. Dus maakt onschuld deel uit van onze waarde. Maar zolang we gescheiden zijn, zoeken we onze onschuld door te proberen anderen met schuld te beladen, door hen verwijten te maken in een poging daar zelf aan te ontkomen. Met andere woorden, we zoeken onschuld door middel van aanval.

Wanneer we denken dat we een afgescheiden vorm zijn, proberen we dus liefde te vinden door *de waarde van anderen op onszelf over te hevelen en onze eigen schuld op hen over te dragen*. We proberen liefde te vinden door middel van aanval.

Toch klopt hier iets niet. Als we werkelijk naar liefde zoeken, waarom doen we dat dan op zo'n liefdeloze manier? Waarom zoeken we altijd op de verkeerde plek? Dit is de sleutel tot het volledige verhaal achter onze aanval. Onze aanval is het resultaat van een enorme spanning tussen wie wij zijn en wie we denken te zijn. Wie wij zijn is: een Zoon van God, wiens werkelijke verlangens alleen maar de verlangens naar liefde zijn. Maar wie we denken te zijn is: een ego. En het ego is doodsbang voor liefde. Zijn geloofssysteem is gebaseerd op de doodsangst voor liefde, want het voelt aan dat het totale, onbeperkte licht van liefde al zijn begrenzingen en bepalingen weg zou schijnen en het zo zou doen ophouden te bestaan.

Hoewel wij in het ego geloven, kunnen we toch niet ophouden naar liefde te smachten. Dus ondernemen we een mentale bedevaart naar het ego in ons en vragen het zijn wijze raad over de ingewikkelde wegen van de liefde. Wat is dat, wat liefde heet? Hoe vinden we haar? Wat moeten we doen om haar te verkrijgen? In antwoord op onze zoektocht zegt het ego: 'Ja, mijn zoon, bij mij ben je aan het juiste adres, ik ken alle wegen der liefde. Om liefde te vinden dien je slechts één ding te doen: aanvallen, aanvallen en nog eens aanvallen. Val mensen aan zodat je over hun ruggen naar de top van de berg kunt klimmen. En zodra je enige schuld voelt, val je ze weer aan door de schuld over hen uit te storten. Doe dit alles, mij zoon, en je zult niet alleen jezelf liefhebben, je zult ook de meest geliefde persoon in het hele heelal zijn.' Menen dat het ego het boek van de liefde heeft geschreven, is duidelijk onze cruciale fout geweest.

Dus het ego overtuigt ons ervan dat we, aangezien we van anderen afgescheiden zijn, in feite liefde kunnen vinden door hen liefdeloos te bejegenen, door hen aan te vallen. We geloven werkelijk dat we liefde in stukken kunnen hakken, en het ene deel van de liefde van het andere kunnen scheiden; en dat we ons deel kunnen vergroten door iemand anders' deel te vernietigen. Hoewel we deze vernietigende intentie in naam van de liefde aannemen, druist die toch volkomen in tegen onze liefdevolle natuur, zozeer zelfs dat dit spel van liefde zoeken door middel van aanval twee onontkoombare gevolgen heeft.

Ten eerste zal deze vernielzuchtige intentie onszelf pijn doen. Aangezien het een aantasting is van ons wezen, zal het aanvallen van anderen ons aantasten. Zo voelen we dat. Het gevolg daarvan is een intens schuldgevoel alsook de angst om op onze beurt aangevallen te worden. Om die reden noemt de Cursus een aanval niet alleen een roep om liefde, maar beschrijft die bovendien als een roep om hulp. De vreselijke pijn die we voelen, wanneer we tegen de liefde ingaan, is op zichzelf een roep om de liefde die we verloochend hebben, en een roep om hulp om die te vinden.

Ten tweede moeten we onze vernielzuchtige intentie onderdrukken en camoufleren. Het druist dermate tegen onze natuur in dat er, als we ons er bewust van werden, twee dingen zouden gebeuren. In de eerste plaats zouden we een verschrikkelijk schuld voelen. En in de tweede plaats zouden we, wanneer we ons van de volle draagwijdte daarvan bewust werden, die schuld moeten verwerpen. En dat is onze allergrootste angst. Want aangezien de aanval

een deel is van de opmaak van het ego, zou het weigeren van de aanval eruit zien als een verlies van identiteit, oftewel de dood.

Deze angst voor uitroeiing brengt ons op het spoor van de echte redenen van het ego om ons tot aanval aan te zetten. Maar die verbergt het voor ons. Terwijl het ons liefde belooft, zit het in feite te likkebaarden bij het vooruitzicht van een totaal andere maaltijd. Want aanval is tegengesteld aan het wezen van liefde. Aanval is een aanval op liefde en houdt liefde dus gegarandeerd van ons weg. En dat is precies wat het ego wil: iedere werkelijke liefde van ons weg houden. Want 'dat liefde gevaarlijk is' is 'de kern van de leer' van het ego (T12.IV.1:1). Dus: 'ondanks het feit dat het ego het zoeken naar liefde zeer actief aanmoedigt, maakt het één voorbehoud: vind haar niet. Zijn dictaten kunnen dan ook eenvoudig als volgt worden samengevat: "Zoek en vind *niet*." (T12.IV.1:3-4). Aanval is niet de manier om liefde te vinden. Het is een manier om je ertegen te verzetten.

Toch is zelfs dit verzet tegen de liefde een bevestiging van het feit dat we er in werkelijkheid door aangetrokken worden. Een basisprincipe van de denkgeest is dat 'de ontkenning voor haar eigen bestaan aangewezen is op het geloof in datgene wat wordt ontkend' (T12.I.9:6). Met andere woorden, waarom zou het ego zo hard tegen liefde moeten vechten, en haar steeds en steeds weer aanvallen, als het niet ergens aanvoelde dat liefde de meest fundamentele kracht in ons is? Het moet op een of andere manier weten dat als wij werkelijk naar liefde keken, we zo door liefde zouden worden aangetrokken dat die ons 'ertoe zou aanzetten [...] met een vreugdesprong de Hemel binnen te gaan' (T13.III.2:6), en het ego in de steek te laten. Het feit dat het ego constant met al zijn krachten tegen de stroom van de liefde in moet zwemmen, bevestigt het feit dat liefde de krachtigste onderstroom is in de zee van onze denkgeest. Daarom kunnen we 'in iedere verdediging ertegen [de liefde] de onderliggende roep ervóór herkennen' (T12.I.10:1). En dit strekt zich zelfs uit tot onze meest fundamentele verdediging, onze verdediging tegen Gods Liefde.

Zoon van God, je hebt niet gezondigd, maar je hebt je wel zeer vergist. Dit kan echter gecorrigeerd worden en God zal jou daarbij helpen, want Hij weet dat je niet tegen Hem zondigen kunt. Je hebt Hem afgewezen omdat je Hem liefhad, terwijl je wist dat als jij jouw liefde voor Hem zou erkennen je Hem niet zou kunnen afwijzen. Jouw afwijzing van Hem wil dan ook zeggen dat je Hem liefhebt, en dat je weet dat Hij jou liefheeft (T10.V.6:1-4).

Dus hoe je het ook wendt of keert, het werkelijke verlangen van de denkgeest is liefde, wat betekent dat het ware wezen van de denkgeest liefde is. Dit wordt bekrachtigd door alles wat we hiervoor gezien hebben: door het feit dat het liefde is waar we werkelijk naar zoeken, zelfs wanneer we aanvallen; door de pijn die het gevolg is van een liefdeloze intentie en de noodzaak om die intentie te verbergen en te camoufleren; en zelfs door het gebruik van het ego van aanval om zich tegen de liefde te verdedigen. Al deze dingen zijn krachtige getuigen voor het feit dat liefde de werkelijke essentie van ons wezen is.

De vergissing

Dus alles wat we zijn is liefde en alles wat we willen is liefde, maar we zoeken er eenvoudig op een verkeerde manier naar. Wat kan aanval dan anders zijn dan een onschuldige vergissing? Een vergissing is er een voorbeeld van hoe je een bepaald resultaat probeert te bereiken, maar daarin faalt. Het is of je in de roos probeert te schieten maar mist. Wanneer we aanvallen, zijn we op liefde uit, maar dan wel op een manier die garandeert dat onze pijn volkomen langs het doel suist. De inhoud is het zoeken naar liefde, maar door aan te vallen hebben we alleen de verkeerde vorm van zoeken gekozen. Het resultaat dat we dan verkrijgen beantwoordt niet aan ons ware verlangen. We hebben een vergissing begaan.

Een vergissing vraagt echter om een correctie. ‘Fouten dienen om gecorrigeerd te worden, en vragen om niets anders. [...] Iedere fout moet wel een roep om liefde zijn’ (T19. III.4:5,7). In iedere vergissing zit een verzoek om correctie ingebakken, want de denkgeest die het doel gemist heeft, zou niets liever willen dan een manier te vinden om in de roos te schieten. Na iedere aanval, zelfs wanneer we daar sterk aan gehecht zijn, zeggen we altijd ergens in onze denkgeest: ‘ik zocht naar liefde, maar deze manier werkte niet echt. Ik wilde dat iemand me kon helpen om een betere manier te vinden.’

En deze vergissing is er een die in werkelijkheid geen gevolgen heeft. Ze bezoedelt onze ziel niet met de kanker van schuld. Zij verlangt geen straf. Hoe zouden we gestraft kunnen worden voor een onschuldige vergissing? Alle schijnbare zonden die we sinds het begin der tijden hebben begaan, zijn daarom niets, alleen maar gemiste pogingen tot liefde. Ze hebben zelfs nog niet de allerkleinste invloed gehad op onze eeuwige werkelijkheid in God.

De Zoon van God kan zich vergissen[...]. Maar zondigen hij kan niet. Er is niets wat hij kan doen dat zijn werkelijkheid op enigerlei wijze echt zou kunnen veranderen, of hem echt schuldig maken (T19.II.3:1-3).

De aanval samengevat

We hebben vrij veel over aanval gesproken, en veel ervan was lang niet makkelijk. Ik wil nu proberen dit tot een handzaam pakketje te bundelen.

Aanval is een vorm. Het is de denkgeest die één vorm beveelt de andere vorm te kwetsen. Maar als aanval de vorm is, wat is dan de inhoud daarachter? Er zijn twee interpretaties van de inhoud van een aanval.

De ene interpretatie zegt dat de aanval een *zonde* is. Deze interpretatie is gebaseerd op het geloof in de werkelijkheid van de vorm en interpreteert dus de vorm van de aanval als werkelijkheid. In deze opvatting zie ik mijn denkgeest als een begrensde, afgescheiden, veranderlijke vorm die in omvang zal toenemen als ik jouw denkgeest kan aanvallen en bestelen. En ik denk dat deze aanval zal slagen. Dit verrijkt inderdaad mijn denkgeest. En het beschadigt inderdaad jouw denkgeest. Maar nu heb ik ook de werkelijkheid aangetast en hierdoor wordt mijn eigen denkgeest door schuld aangetast en dit zorgt ervoor dat ik het verdien door straf nog verder aangetast te worden.

De andere interpretatie is dat aanval een *roep om liefde* is, een manier om liefde te zoeken

die op een vergissing berust. In deze opvatting ben ik geen vorm en zijn vormen niet werkelijk. 'Lichamen kunnen strijden, maar de botsing van vormen betekent niets' (T23.IV.5:8). Ik ben een denkgeest die grenzeloos en onveranderlijk is. Omdat hij geen vorm is, 'kan de denkgeest niet aanvallen' (T7.VI.8:2; T7.VIII.4:3; T18.VI.3:5; T18.VI.4:2-3; WdI.136.20:6), noch aangevallen worden. En dus is aanval onmogelijk, want denkgeesten zijn niet van elkaar gescheiden en denkgeesten kunnen niet veranderen. Aangezien een zonde een 'werkelijke aanval' is, is zonde onmogelijk.

Wanneer ik daarentegen ten onrechte geloof dat mijn denkgeest door een vorm wordt begrensd en dus gescheiden is van andere denkgeesten, probeer ik aan te vallen. Ik probeer waarde voor mijn denkgeest te vinden door die aan andere denkgeesten te ontstelen. En ik probeer onschuld voor mijn denkgeest te vinden door mijn schuld op hun denkgeest af te wentelen. Ik probeer liefde te vinden door liefdeloos te zijn tegen anderen.

Deze poging om liefde te vinden door te proberen anderen te vernietigen, druist zo totaal in tegen de natuur van mijn wezen, dat ik in pijn het hoofd moet afwenden. Ik moet het onderdrukken en vermommen. En in de mate waarin ik dit toch nog voel, moet ik deze schending van mijn liefhebbende wezen als pijn ervaren, de pijn van schuld en angst.

Wat zelfs nog meer tegen mijn wezen indruist, is de werkelijke bedoeling die het ego met een aanval heeft. Want het ego spoort me niet aan om aan te vallen om liefde te vinden, maar om aan te vallen zodat ik de liefde kan aanvallen en haar zo uit mijn denkgeest bannen. Dit doel is zo tegengesteld aan wie ik ben, dat ik het moet vermommen, om het op een zoektocht naar liefde te doen lijken in plaats van een manier om liefde te ontwijken. En ik moet het diep in mijn onderbewuste begraven. Ik moet me totaal van dit gewaarzijn dissociëren, want als ik het tot mijn volle bewustzijn liet doordringen, zou ik het ego moeten verwerpen.

Toch is zelfs deze onbewuste verdediging tegen liefde een bevestiging van liefde. Want waarom zou het ego het nodig achten zichzelf voortdurend tegen liefde te verdedigen, als het niet aanvoelde dat liefde een machtige kracht in de kern van mijn wezen was?

In de echte dynamiek achter de aanval zien we altijd weer dat liefde de werkelijke essentie en de werkelijke motivatie van de denkgeest is. Zij is de ware substantie waarvan de denkgeest gemaakt is. Zij is waarvan wij gemaakt zijn. Dus het enige wat een aanval kan zijn is: de denkgeest die tastend op zoek is naar liefde, op een verkeerde, onwetende manier. Onze aanval is een vraag om liefde, net zoals de pijn die we ervaren als gevolg daarvan.

Een aanval is dus een vergissing. En gelukkig een onschadelijke vergissing. Want het is onmogelijk de denkgeest van buitenaf aan te vallen of te versplinteren. En dus is het net zo onmogelijk hem van binnenuit met zonde en schuld te besmetten. Aanval is een verkeerde, pijnlijke, maar uiteindelijk onschuldige en onschadelijke vorm van de zoektocht naar liefde, de zoektocht naar ons thuis, de zoektocht naar God.

Gehoor geven aan een roep om liefde

Laten we dit toepassen op het zien van het gezicht van Christus in anderen. Wat doen we in onze denkgeest, gebaseerd op wat we net gelezen hebben, wanneer we getuige zijn van een aanval? Wanneer we werkelijk alert waren, zouden we ons eerst van binnen afvragen:

‘Hoe moet ik hiernaar kijken?’ Als het een aanval is, en als we in contact zijn met de Heilige Geest, zullen we tot het inzicht worden gebracht dat het enige waar we getuige van zijn een volmaakte Zoon van God is, zich niet bewust van wie hij werkelijk is. In zijn onbewustheid voelt hij zich verstoken van de liefde die zijn wezen, zijn thuis en zijn God uitmaakt. Hij wil die liefde vinden, maar hij weet niet hoe. Daarom vraagt hij onze hulp om die te vinden.

We worden ook tot het inzicht gebracht dat deze roep om liefde niet verschilt van enige andere roep om liefde, dat die niet beter of slechter, groter of kleiner is.

Het wonder geeft op elke roep om hulp precies hetzelfde antwoord. Het oordeelt niet over de roep. Het herkent die alleen maar als zodanig, en antwoordt dienovereenkomstig. Het weegt niet af welke roep luider, prominenter, of gewichtiger klinkt. [...] het wonder geeft een gelijke zegening aan allen die erin delen, [...]. De macht van God is onbeperkt. En daar ze altijd maximaal is, schenkt ze alles aan iedere roep van wie dan ook. Hierin bestaat geen rangorde naar moeilijkheid. Aan een roep om hulp wordt hulp gegeven (T14.X.6:3-6;11-15).

De inhoud van ons antwoord op de roep van onze broeder zou dus liefde moeten zijn, die van God is, altijd dezelfde en altijd totaal. De vorm die ons antwoord aanneemt kan van alles zijn, van de andere kant oplopen, tot glimlachen, tot hem al ons spaargeld geven. Net zoals water altijd een bedding vindt om doorheen te stromen, zo zal liefde de weg vinden zoals ze uit jou wenst te stromen. Maar om liefde te hebben, moet je eerst zien dat dit alles is waar je broeder om vraagt. Zonder deze blik op de zaak zal geen enkel gedrag dat jij vertoont, behulpzaam zijn.

Laten we daarom het besluit nemen om alleen het verlangen naar liefde te zien in iedere aanval waar we getuige van zijn en in iedere aanval die we zelf uitvoeren. Laten we inzien dat de totale mensheid en alles wat leeft, iedere dag en de hele dag door, met elke ademtocht, met elke gedachte en elke beweging, niets anders doet dan zoeken naar de Liefde van God; op een domme manier, vol vergissingen, maar desalniettemin onophoudelijk op zoek naar die verheven staat die ieder verlangen in onze ziel bevredigt.

Wat kan ik anders zoeken, Vader, dan Uw Liefde? Misschien denk ik dat ik iets anders zoek, iets wat ik vele namen heb gegeven. Toch is Uw Liefde het enige wat ik zoek, of ooit heb gezocht. Want er is niets anders dat ik ooit werkelijk kon wensen te vinden (WdII.231.1:1-4).

DE UITING VAN LIEFDE

Het idee dat een aanval een roep om liefde is, is absoluut doorslaggevend om te leren het gezicht van Christus in al onze broeders te zien. Maar we moeten dit idee zijn juiste plaats geven. Als het niet in evenwicht wordt gehouden door die andere interpretatie van gedrag door de Heilige Geest - de uiting van liefde - dan kan het een monster worden.

Dit gold ook voor mijn eigen geestelijke weg. Ik herinnerde mezelf er vlijtig aan dat de aanvallen die ik zag alleen maar vragen om liefde waren. Na een tijdje begon ik de mensen om mij heen steeds meer te zien vanuit deze vraag. Ik begon ze in mijn denkgeest te zien als zwakke bedelaars, die naar me graaiden voor een brokje liefde. Uiteindelijk betrapte ik me erop dat er gedachten door mijn hoofd gingen als: 'O, daar gaat weer zo'n *zeurpiet* die om liefde bedelt!'

Wat er gebeurde was dat ik hun roep om liefde de gelegenheid gaf mij voor te schrijven wie zij waren. Dit maakte dat ze zwak en behoeftig leken. Een roep om liefde brengt niet tot uiting wie mensen werkelijk zijn. Het is een aanwijzing, maar een *indirecte* aanwijzing. Want wanneer mensen in een toestand zijn waarin ze om liefde vragen, hebben ze geen voeling meer met het feit dat ze liefde *zijn*. Ze geven dan geen uitdrukking aan hun ware wezen, maar alleen aan de afwezigheid daarvan. De *roep* geeft dus een verkeerd beeld. Alleen de *liefde* is wie zij werkelijk zijn.

Wanneer we een vraag om liefde zien, moeten we die beantwoorden en vervolgens vergeten. We moeten die loslaten, weggooien, want het geeft geen eerlijk beeld van wie die persoon is. In plaats daarvan moeten we naar die momenten zoeken waarin iemand daadwerkelijk liefde tot uiting brengt, en die verzamelen en vasthouden. Die momenten zijn de directe aanwijzingen. Ze zijn nog steeds niet wie die persoon werkelijk is, maar het zijn de weerspiegelingen van die mysterieuze dromer achter de droom, de eeuwige Christus achter het masker van ruimte en tijd.

Een van onze fundamentele overtuigingen in deze wereld is dat mensen in de grond van de zaak verraderlijk zijn. We zijn ervan overtuigd dat in laatste instantie alle beweegredenen egocentrisch zijn. De mensen mogen oppervlakkig gezien goede bedoelingen hebben, maar daaronder zit het echte motief, de heimelijke bijbedoeling.

En evenmin vertrouwt hij het 'goede' in iemand, omdat hij gelooft dat het 'kwade' daarachter op de loer moet liggen. Dit concept legt de nadruk op verraad, en vertrouwen wordt zo onmogelijk (T31.VII.1:7-8).

Hierdoor zijn we geneigd om te negeren wat het goede in de mensen lijkt, 'in de wetenschap' dat dit alleen maar de oppervlakte, de illusie is. Als we ons op het goede instellen kunnen we in naïef vertrouwen en zelfingenomenheid in slaap worden gesust. En als het mes dan uitein-

delijk toch komt, zullen we het niet zien, er niet klaar voor zijn, en krijgen we het in de rug.

Wat de Cursus echter zegt, is dat de zuivere beweegredenen de diepere zijn. Ze mogen dan wel de kleine minderheid van onze motieven uitmaken, maar ze zijn wel degenen die voortkomen uit ons diepste wezen. Dat zijn de ware beweegredenen; onze andere beweegredenen zijn ‘valselijk toegevoegd’ (WdI.151.14:2). Zelfs als iemand slechts één gedachte van werkelijke liefde in zijn gehele leven gehad heeft, dan nog zou die gedachte het meeste over hem vertellen. Die zou meer onthullen over wie hij is dan zijn hele overige leven.

We moeten ons om deze reden dan ook richten op de liefdevolle gedachten, kwaliteiten en handelingen in anderen. Eerder dan op al de lelijke dingen van het ego, moeten we letten op ‘de vonk van schoonheid die schuilgaat achter de lelijkheid’ (T17.III.5:7). Er staat een zeer krachtige uiteenzetting over deze zelfde kwestie in de paragraaf getiteld: ‘*De aantrekkingskracht van schuld*’ (T19.IV-A.i). In zeer levendige bewoordingen wordt beschreven hoe de op het ego gerichte denkgeest met grote inspanning en nooit aflatende waakzaamheid naar de duisternis in deze wereld zoekt, terwijl de door de Heilige Geest geleide denkgeest alleen uitkijkt naar het licht.

De boodschappers van de angst [...] sluipen schuldbewust weg in hun hongerige zoektocht naar schuld [...]. Geen enkele flinter schuld ontsnapt aan hun hongerige ogen. En in hun bloeddorstig zoeken naar zonde storten zij zich op elk levend wezen dat ze zien, en slepen het schreeuwend voor hun meester, om te worden verslonden. [...]

De Heilige Geest heeft jou de boodschappers van de liefde gegeven om uit te zenden, in plaats van die welke jij met angst hebt afgericht. Ze zijn even gedreven om wat hun dierbaar is naar jou terug te brengen als die andere dat zijn. Als jij hen erop uitstuurt, zullen zij alleen het onschuldige en het schone, het zachtmoedige en het vriendelijke zien. Ze zullen er even zorgvuldig op toezien dat geen enkele bescheiden daad van naastenliefde, geen enkele minieme uiting van vergeving en geen enkel zuchtje liefde aan hun aandacht ontsnapt. En ze zullen terugkeren met alle gelukkige dingen die zij hebben gevonden om die liefdevol met jou te delen (T19.IV-A.i.12:3-7;14:1-5).

De boodschappers zijn hier beeldspraak voor de manier waarop wij onze aandacht richten wanneer we naar de wereld kijken. Zoeken onze ogen naar de duisternis of naar het licht? Merk op hoe de boodschappers van de Heilige Geest al tevreden zijn bij het vinden van zelfs maar ‘een minieme uiting van vergeving.’ Ook al is die miniem, halfslachtig en met wrevel vermengd, het is toch de belangrijkste beweegreden die er voorhanden is, want het is het enige dat spreekt over wie die persoon werkelijk is. Hieronder volgt nog een prachtige passage over je concentreren op de uitingen van liefde in plaats van op de roep om liefde (‘zijn vergissingen’):

Droom zacht over je zondeloze broeder, die zich met jou in heilige schuldeloosheid verenigt. En uit deze droom zal de Heer der Hemelen Zelf Zijn geliefde Zoon doen ont-

waken. Droom van jouw broeders vriendelijkheden, in plaats van in je dromen op zijn vergissingen te broeden. Kies zijn zorgzaamheid uit om van te dromen, in plaats van de keren te tellen dat hij jou heeft pijn gedaan. Vergeef hem zijn illusies en wees hem dankbaar voor al de hulpvaardigheid die hij heeft betoond. En schuif zijn vele gaven niet weg omdat hij in jouw dromen niet volmaakt is. [...] Laat al jouw broeders gaven gezien worden in het licht van de goedheid en vriendelijkheid die jou worden geboden. En laat geen enkele pijn jouw droom verstoren van diepe waardering voor zijn gaven aan jou (T27.VII.15:1-6;16:3-4).

Het mooie hiervan is dat we ons beeld van iemand anders alleen opbouwen uit zijn beste momenten en het beste in hem. In het algemeen zien we mensen als een mengsel van zowel goede als slechte eigenschappen. We moeten ze echter alleen in het licht van het goede zien. Dat is, volgens mij, de betekenis van les 121 van het Werkboek, waarbij je 'denkt aan iemand die je niet mag' en dan:

Probeer ergens in hem wat licht te bespeuren, een zwak schijnsel dat je nooit eerder had opgemerkt. Probeer een sprankje helderheid te vinden dat door het lelijke beeld heen straalt dat jij van hem bezit. Kijk naar dit beeld totdat je ergens daarin een licht ziet, en probeer dan dit licht zich te laten uitbreiden tot het hem omvat en het beeld mooi maakt en goed (WdI.121.11:2-4).

In het algemeen bouwen we ons beeld van andere mensen op uit het verleden, uit de lange lijst dingen die ze ons hebben aangedaan. Onze mentale indruk van hen lijkt op Marley's spook dat een verzameling kettingen en sloten achter zich aan sleept. Maar, volgens het standpunt van de Cursus, is het enige wat we van het verleden moeten behouden de liefde.

Vergeven is eenvoudigweg je alleen de liefdevolle gedachten herinneren die jij in het verleden gaf, en die jou werden gegeven. Heel de rest moet worden vergeten. Vergeven is een selectief herinneren, dat niet op jouw selectie is gebaseerd (T17.III.1:1-3).

Laten we bijvoorbeeld eens aannemen dat Adolf Hitler slechts één liefdevol moment in zijn leven kende. Op een zaterdagmiddag om 2 uur, toen hij veertien was, spreidde hij waarlijk onzelfzuchtige vrijgevigheid ten toon. Wanneer wij terugkeken op zijn leven door de ogen van Christus, dan zou dat het enige moment zijn waar we werkelijk aandacht aan zouden schenken. We zouden hem alleen in het licht zien van dat ene stralende moment. En gelukkig heeft bijna iedereen op aarde niet één, maar vele, vele momenten waarin zijn licht zichtbaar is.

Door in anderen alleen hun liefdevolle gedachten te zien, vangen we een glimp op van hun juiste staat van denken. Bij dit 'zien van hun juiste staat van denken' denk ik graag aan de volgende twee bewoordingen: de heilige in hen zien en de Heilige Geest in hen zien.

De heilige in anderen zien

Het is ieders diepst gevoelde ideaal om een heilige te zijn, om iemand te zijn die waarlijk heilig, zuiver en goed is. De meesten van ons hebben dit ideaal begraven, omdat we denken dat het toch hopeloos is. Maar het verlangen kunnen we niet kwijtraken, want in ieder van ons zit een slapende heilige, een heilige in de knop. Deze heilige in ons is onze juiste staat van denken, die onder alle lagen van ons ego begraven ligt. Maar ook al ligt hij begraven, je kunt hem toch in mensen ontdekken. Als je dat wilt, kun je in iedereen z'n slapende heilige gewaar worden, in zijn eigen unieke en individuele schoonheid. In één geval noemt de Cursus dit soort zien 'naasteliefde', want het verleent het barmhartige geschenk 'een ander te bezien alsof hij zijn feitelijke verworvenheden in de tijd reeds verre had overstegen' (T2.V.10:1).

De Heilige Geest in anderen zien

Ook de Heilige Geest verblijft in al Zijn heerlijkheid in de juiste staat van denken van ieder mens. Wat dit praktisch betekent is dat binnenin de innige diepten van iedere denkgeest een immense Denkgeest van stralende, ongeschonden zuiverheid woont. Deze Denkgeest is voortdurend aan het werk om die persoon in een staat van complete gezondheid te brengen, door op alle ingewikkelde patronen van die denkgeest te reageren met patronen van Zichzelf die nog intelligenter en meer omvattend zijn. Deze Denkgeest is al-liefhebbend, almachtig en alwetend. Uiteindelijk zal deze Denkgeest die persoon met absolute zekerheid tot het einde helpen.

Weten dat de Heilige Geest in iemand is, is die persoon liefhebben, want zo'n zuivere en schitterende Denkgeest verblijft alleen in wat even schitterend en zuiver is. Ik heb een vriend die bijzonder behulpzame innerlijke leiding ontvangt van een stem die de Heilige Geest beweert te zijn, zoals de Cursus dit zou noemen. Op een gegeven moment heeft deze leiding gezegd: 'Iemand werkelijk liefhebben wil zeggen zeker weten dat ik hun leven leiding geef.'

Vertrouwen en steunen op de Heilige Geest in iemand is niet alleen een vorm van liefde, maar is ook erg praktisch. In de paragraaf, 'Het antwoord op gebed' (T9.II), wordt gezegd dat de Heilige Geest in anderen zien de manier is waarop de Heilige Geest jouw eigen gebeden beantwoordt. In het boekje *Aanvullingen op Een cursus in wonderen Psychotherapie* wordt gezegd dat naar de Heilige Geest in iemand anders luisteren de manier is om te weten wat voor soort hulp je hem of haar kunt geven (P3.I).

Het gezegende overblijfsel

In de uiteenzetting wordt er tot dusver van uitgegaan dat er twee duidelijk omlinjende categorieën van gedachten en handelingen zijn, met een keurige scheidslijn ertussen. Er zijn vragen om liefde en uitingen van liefde. Maar we weten allemaal dat in de praktijk iedere bepaalde gedachte of handeling elementen van beide kan bevatten. In feite is bijna iedere gedachte of handeling een mengeling hiervan. Wat nu te doen?

Wat we doen is heel eenvoudig. Net zoals we de Heilige Geest voor ons laten interpreteren welke gedachte of handeling een vraag om liefde en welke een uiting van liefde is, zo

laten we Hem ons ook vertellen welk element van een bepaalde gedachte een vraag om liefde is en welk element een uiting van liefde.

Dit is in feite precies wat de Heilige Geest met betrekking tot ons de hele tijd doet. De Cursus wijdt enkele prachtige passages aan dit idee, waar het volgende bekende citaat er één van is:

Hoe kun jij die zo heilig bent lijden? Heel je verleden is verdwenen op zijn schoonheid na, en niets blijft er over dan een zegen. Ik heb al je vriendelijkheden en elke liefdevolle gedachte die je ooit had, bewaard. Ik heb ze gezuiverd van de vergissingen die hun licht verborgen hielden, en ze voor jou in hun eigen volmaakte straling behouden. Ze liggen buiten het bereik van vernietiging en schuld. Ze waren afkomstig van de Heilige Geest in jou, en we weten dat wat God scheidt eeuwig is (T5.IV.8:1-6).

Het idee hier is dat, terwijl wij voortdurend gedachten produceren, de Heilige Geest elk daarvan door zijn filtersysteem sluist:

Wat overeenstemt met dit licht behoudt Hij, om het Koninkrijk in jou te versterken. Wat er gedeeltelijk mee overeenstemt neemt Hij aan en zuivert Hij. Maar wat er totaal niet mee overeenstemt, verwerpt Hij door ertegen te oordelen (T6.V-C.1:3-5).

Het dient hier verduidelijkt te worden dat dit oordeel geen veroordeling is, het is geen waardeoordeel dat het slecht is, maar eenvoudig de vaststelling dat het onwaar is. Het resultaat van dit filterproces is dat alleen het licht, alleen het ware van onze gedachten bewaard blijft. Al het andere wordt terzijde geschoven, wat blijft is wat de Cursus op een bepaald punt 'het gezegende overblijfsel' (T5.V.2:2) noemt. Natuurlijk mogen we aan onze donkere gedachten vasthouden en zien wat we tijdens ons leven allemaal opgestapeld hebben als een berg van innerlijke duisternis met slechts hier en daar een vlekje licht. Maar de Heilige Geest ziet de nalatenschap van al onze vroegere gedachten als een stralende verzameling van zuiver licht, zonder de minste aanwijzing van schaduw of onzuiverheid.

Of we dat nu willen of niet, de Heilige Geest voert dit reinigingsproces op dit moment in ons uit. Maar het komt ons zo veel meer ten goede wanneer we deze zuivering van onze gedachten bewust ervaren. Dit is het doel van les 151 van het Werkboek.

En dan slaan we onze gedachten gade, en doen in stilte een beroep op Hem die er de elementen van waarheid in ziet. Laat Hem elke gedachte die in je denkkeest opkomt op waarde schatten, de droomelementen eruit wegnemen, en ze weer teruggeven als zuivere ideeën die niet in tegenspraak zijn met de Wil van God.

Geef Hem jouw gedachten, en Hij zal ze teruggeven als wonderen[...]. En terwijl elke gedachte aldus wordt getransformeerd, neemt ze geneeskracht in zich op van de Denkkeest die er de waarheid in heeft gezien, en niet is misleid door wat valselijk eraan werd toegevoegd (WdI.151.13:3-4;14:1-2).

Ik vind persoonlijk dat deze oefening heel doeltreffend en makkelijk werkt. En ik geloof dat wat de Cursus ons aanspoort te doen met betrekking tot anderen, precies hetzelfde is als wat deze oefening ons vraagt te doen met betrekking tot onze eigen gedachten. Wanneer we naar de gedachten van anderen kijken, die in hun gedrag tot uiting komen, zouden we elk daarvan moeten overgeven aan de Heilige Geest, die alles terzijde zal schuiven behalve het licht, en dat dan zuiver en heilig aan ons terug zal geven.

Hij zal de elementen eruit kiezen [van wat er met jou gebeurt] die de waarheid vertegenwoordigen, en die aspecten negeren die slechts de afspiegeling van ijdele dromen zijn. En Hij zal alles wat jij ziet en al wat voorvalt, iedere omstandigheid en elke gebeurtenis die jou op enige manier lijkt te treffen, opnieuw interpreteren vanuit Zijn ene referentiekader, volkomen eenduidig en zeker. En jij zult de liefde achter de haat, de bestendigheid in de verandering, het zuivere in de zonde, en niets dan de zegen van de Hemel over de wereld zien (WdI.151.11:1-3).

Dus wij moeten gouddelvers zijn die zoeken naar het goud in anderen. Geïnspireerd door de Heilige Geest moeten we door het puin van hun gedachten heen graven en naar de stralende schat zoeken, en al de stenen en het gruis dat geen goud is terzijde schuiven. Maar we zijn jammer genoeg gefascineerd door het puin en vaak bang voor het goud. En wanneer we dus een bijzonder lelijke steen vinden, totaal verstoken van enig goud, dan stoppen we met zoeken, pakken die op, onderzoeken hem nauwkeurig en spreken en klagen erover tegen onze medegoudzoekers. Deze aanpak maakt ons overduidelijk niet tot erg geslaagde gouddelvers. In plaats hiervan zouden we ons alleen om het goud moeten bekommeren, het leren weghakken uit de steen eromheen en het echte goud van het nep-goud (pyriet) leren onderscheiden. En dan moeten we ons erts nemen en het smelten om alle slakken weg te branden, zodat wat overblijft alleen het zuivere, edele metaal is, het 'gezegende overblijfsel'.

Alleen de liefdevolle gedachten in de wereld zien, is niet alleen een techniek om onze stemming gedurende de dag op te vijzelen, hoewel het dat zeker zal bewerkstelligen. Vanuit het standpunt van de Cursus gezien is het een manier om onze denkgeest van hier naar de eeuwigheid om te zetten, want dit doen betekent de werkelijke wereld zien. 'De liefdevolle gedachten [...] in deze wereld [...] vormen de enige werkelijkheid van de wereld' (T11.VII.2:2). 'In de werkelijke wereld [...] worden alleen liefdevolle gedachten waargenomen [...]' (T11.VIII.10:1-2). 'Van al wat jij gemaakt hebt, is de werkelijke wereld het enige wat de Heilige Geest voor jou heeft bewaard[...]' (T11.VII.4:9).

De werkelijke wereld zien betekent alleen het gezegende overblijfsel zien en alleen dat in onze eigen denkgeest bewaren. En het gezegende overblijfsel is eeuwig. Het lijkt misschien van de droom afkomstig, maar het is zo gezuiverd dat alles wat er droom aan was er vanaf is gepeld. 'Als alles vergeten is behalve liefdevolle gedachten, is wat overblijft eeuwig' (T17.III.5:3). Wanneer we alleen het gezegende overblijfsel zien zal dat ervoor zorgen dat onze denkgeest zich van de aarde naar de Hemel omzet. En terwijl we dat doen zal het gezegende overblijfsel niet als deel van de droom verdwijnen. Het komt met ons mee en feitelijk 'gaat

het verder met scheppen' (T5.V.2:2).

Onze liefdevolle gedachten op aarde zijn dus eeuwig. 'Het zijn nog steeds waarnemingen, omdat hij nog steeds gelooft dat hij afgescheiden is. Toch zijn ze eeuwig omdat ze liefdevol zijn. En doordat ze liefdevol zijn, zijn ze als de Vader, en kunnen daarom niet sterven' (T11.VII.2:3-5). Zo zullen de liefdevolle gedachten die wij hier hebben nooit sterven. En wanneer wij uitsluitend die gedachten zien, zullen we weten dat ook wij nooit zullen sterven.

SAMENVATTING

De Cursus bevat, naar mijn inzicht, een buitengewoon diepgaande en transformerende kijk op mensen. Naarmate ik me langzaam maar zeker bewust werd van wat er feitelijk in gezegd wordt, heeft mijn waardering van de hoeveelheid kracht die er in deze ideeën zit, steeds grotere proporties aangenomen, zoals een indrukwekkende donderwolk die zich samenpakt aan de horizon.

Hoe kunnen we deze ideeën dan in een notendop samenvatten? Terwijl ik daarover nadenk, gaan mijn gedachten naar een verhaal dat ik eerder vertelde, over de man die in een verruimde bewustzijnstoestand terugkeek op zijn lichaam, en het was alsof een oceaan terugkeek op een zandkorreltje en zei: ‘Leef ik *daarin*?’

Wij zijn die oceaan, een oceaan van kristalhelder water. Deze oceaan heeft geen kust, maar vloeit in feite over in een grotere grenzeloze Oceaan, die universums overspant en nooit eindigt. En deze Grootse Oceaan drijft binnen een onmetelijke uitgestrektheid van stralende lege ruimte, zijn Bron, zijn Schepper.

Wij zijn een oceaan, maar dromen dat we een zandkorreltje zijn. In feite dromen we dat we een heel nietig denkgeestje zijn dat leeft in dat korreltje zand dat op een klein, onbeduidend strandje ligt. Aangezien we gewend zijn een oceaan te zijn, is deze droom erg bekrompen en beperkend. Het oceanische gevoel van waardigheid en waarde dat zo natuurlijk voor ons is, ontbreekt in ons bewustzijn. We besluiten dat die waarde buiten ons op het strand moet zijn. Maar hoe meer we het daar zoeken, in andere zandkorrels, hoe dieper de lege put wordt die we in onszelf ervaren. En terwijl we er voorts over dromen dat we waarde aan andere zandkorrels proberen te ontfutselen, besluiten we dat we op die manier onze denkgeest met schuld bezoedelen en onze ziel daadwerkelijk schade berokkenen en verontreinigen. Naarmate de tijd verstrijkt, maakt de last van onze beperkingen en zonden onze droom steeds meer tot een gevangenis. Door de wrijving met de andere zandkorrels wordt onze korrel uiteindelijk afgeschaafd en valt op den duur uit elkaar. Als gevolg daarvan beleven we wat we de dood noemen.

Maar al die tijd zijn we nog steeds de oceaan en dromen alleen maar dat we een zandkorrel zijn. Deze droom is niet wat wij zijn. Hij spreekt in feite tegen wat wij zijn, maar heeft gelukkig geen uitwerking op wat wij zijn. Dromen dat we opgesloten zijn in een korreltje zand maakt ons niet werkelijk beperkt. We zijn nog steeds even oceanisch als ooit. Dromen dat we van al het andere zijn afgescheiden maakt ons niet afgescheiden. We vertoeven nog steeds binnen de grotere Oceaan en zijn omringende Bron. Dromen dat we gezondigd hebben heeft onze wateren niet vervuild. Die zijn nog even kristalhelder als ze altijd zijn geweest. Het enige wat is voorgevallen is dat wij, als een uitgestrekte, schitterende oceaan, één met al wat is, in slaap zijn gevallen en droomden dat we iets anders waren. Al de pijn en neerslachtigheid die we ervaren komt niet door een zandkorrel te *zijn*. Het komt doordat we een oceaan zijn die *denkt* dat hij een zandkorrel is.

Daarom komt niets van ons leven op het strand overeen met wie wij werkelijk zijn. De afmetingen, kleur en contouren van onze korrel zijn totaal onbelangrijk. Of hij nu gemaakt is

van kwarts, graniet of van iets anders, dat maakt geen enkel verschil. Ook de persoonlijkheid in deze korrel, met zijn deugden en ondeugden, zijn kennis en wilskracht, zijn goede daden en zonden, is niet waar het om gaat. En onze omgeving en de andere korrels die besloten hadden dicht om ons heen te zijn, zijn evenmin van belang; net zomin als onze ingebeelde geschiedenis als deze korrel en onze al even ingebeelde toekomst dat zijn. Dat alles is de droom. Niets daarvan is de oceaan.

Maar hoewel niets ervan overeenkomt met wie wij zijn, bevat de droom wel belangrijk *bewijs* van wie wij zijn. Voor een denkgeest die waarlijk ziet, verschaft alles wat we op het strand denken, zeggen en doen een essentiële aanwijzing over het wezen van de mysterieuze dromer achter dat alles.

Aangezien we niet echt kunnen stoppen de oceaan te zijn, is het bereik waarbinnen we ons kunnen uiten beperkt tot het uiten van onze staat als oceaan of het roepen erom, tot het uitbreiden van liefde of het vragen erom. De vragen om liefde zijn pogingen om liefde te vinden door andere zandkorrels aan te vallen. Want als we denken dat we een nietige, afgescheiden, kwetsbare vorm zijn, zullen we denken dat we onze waarde vinden door over andere nietige vormen te zegevieren en ze te kannibaliseren. Toch is dit geen echte aanval, het is geen zonde. Het is slechts een verkeerde manier om naar de grenzeloze wateren van ons thuis te zoeken. Het is gebaseerd op de onjuiste overtuiging dat we een waardeloze zandkorrel zijn die van buitenaf liefde moet krijgen, in plaats van het inzicht dat we een oceaan zijn, die reeds liefde is.

De uitingen van liefde zijn uitingen van ons oceaan-zijn. Ze zijn weinig meer dan de doffe weerspiegelingen van wat wij werkelijk zijn. Maar binnen de droom zijn ze het rechtstreekse en prachtige bewijs van de kristallen zuiverheid en diepe onpeilbare grootheid van ons ware wezen.

Dit alles is waar en het geldt niet alleen voor onszelf, maar voor iedere zandkorrel die we zien. Willen we de oceaan ontdekken die wij zijn, dan moeten we onze mede-oceanen waarlijk zien. We moeten alles negeren wat onze ogen ons over hen vertellen. We moeten consequent ontkennen dat hun lichaam, hun persoonlijkheid en hun leven-in-de-buitenwereld enig werkelijk deel van hun identiteit uitmaken. We moeten bevestigen dat ze in plaats daarvan grootse wezens zijn, van grenzeloze dimensies en stralende zuiverheid, die diep in het Hart van God rusten. Dit wezen is slechts in slaap en droomt dat hij een menselijk wezen is op de planeet aarde, levend in een domein van ruimte en tijd. En verder gaat dit wezen het bereik van ons huidige bevattingsvermogen te boven. Povere intellectuele begrippen zijn wel nuttig om onze denkgeest in zijn verheven richting te keren, maar zelfs dan blijven we er hoofdzakelijk onwetend over. De beste aanpak voor ons is om de Heilige Geest in oprechte en openhartige nederigheid te vragen ons te openbaren Wie die persoon werkelijk is.

We moeten ook in alle nederigheid toegeven dat we niet weten hoe we moeten interpreteren wat die persoon in deze wereld doet. Op eigen kracht zijn we niet in staat de ware beweegredenen achter zijn handelingen juist en objectief te interpreteren. Dus moeten we ons weer tot de Heilige Geest wenden om die voor ons te interpreteren. Hij zal onze denkgeest ertoe leiden om in alles wat onze broeder doet slechts twee beweegredenen te zien: de

uitbreiding van liefde en de vraag om liefde. Hij zal ons inspireren om op iedere vraag om liefde precies hetzelfde antwoord te geven: Zijn totale en maximale liefde. En dan zal Hij ons ertoe leiden om de vraag te vergeten en in plaats daarvan al onze aandacht te richten op de uitingen van liefde, hoe nietig of onzeker die ook mogen zijn; om daarbij stil te blijven staan, en ze lief te hebben tot we niets anders meer zien. En wanneer we dat doen, zullen we de tijd geheel verlaten, want de liefde in deze wereld is het enige wat hier werkelijk is, en wanneer we die alleen zien, zien we voorbij de droom naar wat werkelijk is. Dan zien we de eeuwigheid.